

-E 110

A

BUDAPESTI DEÁKTÉRI ÁG. HITV. EVANG.

TESTVÉREGYHÁZAK

ELEMI NÉP- ÉS POLGÁRI ISKOLÁJÁNAK

ÉRTESÍTŐJE

AZ 1907/1908. TANÉVRŐL.

XXIX. ÉVFOLYAM

BUDAPEST, 1908.

Ifj. Kellner Ernő könyvnyomdája

14022.

REV 98

REV 2010

-E 110

Hangzatos jelszavak.

Ezt a kort, amelyben élünk, a XX. század elejét, a rólunk majdan megemlékező korrajzíró bizonyára a hangzatos jelszavak korszakának fogja jellemezni.

Az eszmeforrongások nagy időszaka, a XVIII. század, volt némileg hasonló ehhez a mi korunkhoz, a lázas tülekedésnek, a minden téren való mohó törtetésnek sajátos időszakához.

A technikai vívmányok, amelyekhez száz év leforgása alatt eljutottunk, az embert — egyéneiben úgy, mint sokaságában, egyetemében — az elbizakodottságnak bizonyos mértékével, még pedig nem épen szerény mértékével töltötték el. Eget ostromolni, világot átgyúrni érzi magát hivatottnak a ma munkálkodó emberi szellem.

A közlekedésnek a multhoz képest csodás fejlettsége, a természeti erőknél az ember igájába kényszerítése, az előttünk évezredekben át rejtett természeti tünetmények kifürkészése szinte azzal az önhiúsággal tölti el az emberi valót, hogy előttünk ma-holnap már semmi sem lesz lehetetlen. Ugylátszik, nem kisebb gondolat csiklandozza ennek a mai korszellemnek az önérzetét, mint az, hogy az ember hivatva van talán még a halandóság nyögét is lerázni s rövidesen urává, parancsolójává, kormányzó-jává lenni mindennek, ami térben és időben, anyagban és szellemben elképzelhető vagy — legalább ma még — elképzelhetetlen.

A sajtónak könnyű, gyors és — mennyiségre nézve — mérhetetlen termelése káprázatosan termékenyítő hatású a sokaság minden rétegének gondolatvilágára s érzelmi alakulására.

Káprázatosan termékenyítő, de gyümölcszeiben nem mindig áldásos ez a hatás. Mert a sajtótermékeket — sem céljaikban, sem eszközeikben — nem mindig vezérlik magasabb, nemesebb szempontok. Sőt — fájdalom! — igen gyakran vagy közönséges üzleti számítás, vagy beteges egyéni ambíció az a talaj, amiből a tömegek olvasni való nőnek s amin a sokaság tudásvágya táp-

lálkozik. A hangzatos jelszavak korszakában a spekulációnak hálás jövedelmi forrása az újabbnál-újabb irodalmi vállalkozás minden kigondolható célzatok ürügye alatt, de mindig azzal a végső számítással, hogy a nem fontolgató, nem mérlegelő, hanem minden nyomtatott betűben örök igazságot kereső, naiv sokaságban kielégítő pénzforrást találjanak. A spekulációnak ehhez az ügyes formájához segítőtársul szegődik a beteges ambíciók mérhetetlen szomjúsága az olcsó dicsőség után.

Talán soha sem nyüzsgött még a föld hátán annyi konok csörtetés a gyors nagygyá levés után, a minden áron kierőszakolandó halhatatlanság után, mint ma. A halhatatlanság önjelöltjeinek ezek a tizezei a herostratusi dicsőségnek semmiféle fajától sem riadnak vissza, csakhogy a maguk képzelt nagyságát minél szélesebb körben, sőt ha lehet, az egész világgal elismertetni törekedjenek.

A feltűnni vágyásnak, a nagygyá, híressé levés lázának ez az elterjedtsége okozza, hogy napjainkban a penészgombák és élősdiek szaporaságával teremnek minden téren a hangzatos jelszavak és törtető irányzatok, amelyek a gyengébb ítélkezésüket megtévesztik, az egész társadalomban, a közélet valamennyi területén kavardást, bizonytalanságot s az emberek lelkében kínos vergődést, kegyetlen hányattatást idéznek elő.

Mindazoknak tehát, akik pozíciójuknál fogva hivatva vannak embertársaik sokaságának életviszonyaira egészséges befolyást gyakorolni, kötelességük fokozott figyelemmel, éber lelkiismerettel, erősen és sokoldalúlag kipróbált körültekintéssel vizsgáldni a körülöttünk zszibongó jelszavak s irányzatok tömkelegében, hogy semmit sem fogadjanak el azért a tetszetős külső formájáért, amiben jelentkezik, hanem kutassák mindennek a belső világát, igazi lényegét s csak ami ezen a mérlegen is valóban értékesnek mutatkozik, azt ragadják meg s használják fel *a jövő érdekében való fejlődés* alapjául, céljául, vagy eszközéül.

Lehetetlen az itt rendelkezésre álló szűk téren mindazzal a jelszóval és irányzattal foglalkoznom, amely az elkövetkezendő közel jövőnek kapuit döngeti, ostromolja. Meg kell tehát elégednünk néhány kimagaslóval közülök, amely az elméket és a sziveket leginkább uralja s amely úgyszólván törzséül szolgál a jelszavak, irányzatok egész erdejének.

Első helyen kell megemlékeznünk arról a magasan szárnyaló büszke jelszóról, amely oly sokat jelentőleg, sőt mindent mondó-

lag hangzik tudósoknak és kemény munkában verejtékező munkásoknak az ajkán egyaránt. Ez a nagy, büszke jelszó a — *felvilágosultság*.

Nem új termék, az igaz; nem ennek a kornak a szülötte. A XVIII. században már élt, uralkodott, eget kért és földi világot hódított. Csakhogy abban az időben mindent bevilágító lángelmék hordozták zászlóját. És a politikailag roskasztó nyűgben, társadalmilag bénító elfogultságban, egyénileg megalázó babonában tespedő és szenvedő népek lelki szemeit nyitogatták a „felvilágosultság“ büszke jelszavával.

Ma azonban minden siheder a maga éretlenségét, az emberiség legszentebb eszméire, legnagyobb igazságaira durván sarat dobáló, parlagi elme a maga tudatlanságát leplezi ezzel a büszke, önérzetes kurjantással: „a felvilágosultság nevében!“

Elemi tudásban is gyenge lábon álló „vezér“-alakok tudományt ócsárolnak — „felvilágosultság“ nevében. Félúton kidőlt egzisztenciák a „felvilágosultság nevében“ dörgik a világmegváltó nagy követelést, hogy mindenki, aki még a maga lábán jár, oda hulljon, vele, a kidőlttel egy színvonalra, a föld porába. Bimbóban letört „nagy“ akarnokok a „bálványdöntögetés“ jelszavával uszítgatnak maguknál is gyatrább világosságú tömegeket mindenki ellen, akinek a lelkébe, egyéniségébe az övéknél értékesebb talentumokat rejtett el a gondviselés; mert a „felvilágosultság“ nem tűr kiválóságot.

Csoportok, prédára egyesült tömörületek, összeverődve analfabéta elemekből, megrugdosnak mindent, századok, sőt évezredek vértől, könyvtől, verejtéktől áztatott eredményét az emberiség, vagy egy-egy nemzet munkálkodásának, erőfeszítésének; gúnyos röhej között leköpnek dolgokat, melyek szent tiszteletnek tárgyai milliók előtt, alacsony élcek céltáblájává teszik millióknak féltve ápolt érzelemvilágát. S mindezt egyetlen egy, mindent uraló, mindent megsemmisítő szuverén eszmének, a „felvilágosultság“ szent nevében.

Még sivárabbá, megdöbentőbbé teszi ennek a hamis „isten-ség“-nek az uralmát az a körülmény, hogy szolgálatába szegődnek oly elemek is, akik — külső látszatra — hivatott apostolai lehetnek az *igazi* felvilágosultságnak. Nagy tudományú, vagy legalább is a közönségesnél nagyobb tudományú emberek — elszomorítatva a tudomány rohamos, szinte döbentő haladásától — buta sötétségben tespedőknek hirdetnek egész emberi világokat,

ahol nem a kézzelfogható realizmus uralja feltétlenül a lelkeket. Ezek a felvilágosultságot egynek tekintik mindannak a konok lebecsülésével, amihez — mint az emberi lélek nemesebb, magasabb eszmeköréhez, az emberi szív édesen s megnyugtató virágához — az emberiség szelleme szinte egybeforrólág hozzánőtt. Viszonylagos nagy tudásuk mellett is megfelelkeznek *egy* dolgról, a legfontosabbról: arról, hogy az emberi tudomány — minden rohamos, szédületes fejlettsége mellett is — a létező dolgoknak, a természet rejtelseinek még mindig csak a *külső jelenségeivel* tud foglalkozni; a *belső lényeknek* az ismeretétől még ma is olyan távol áll az istenített emberi tudomány, mint évezredekkel ezelőtt. A rejtelmes bacillusvilágban épen úgy, mint az égitestek csodái között — a borostyánon és üvegen felszított erőben épen úgy, mint a Föld és más nagy anyagtömegek gravitációjában — a mennydörgős „istennyilá“-ban épen úgy, mint a szolgálatunkba hajtott villamos erőben — csak a természet rejtelseinek a külső nyilvánulását érzékeljük, anélkül, hogy a valóságról, a lényegről csak valamit is tudnánk.

Ember-, állat- és növényvilágban, elemekben terjengős, folyós és szilárd alakulatokká való képződésében mindenütt és mindenben csak a külső jelenségek észrebevésénél, megfigyelésénél, szabálynak, törvénynek elnevezett lefolyásuk feljegyezgetésénél tartunk, anélkül, hogy a belső valóról, a lényegről valami sejtelmünk is volna.

Miben áll hát a fennhéjázó, a büszke, a minden fölött zsarnokilag uralkodó emberi „felvilágosultság“?!

Egyet, de csak egyetlen egyet akceptálhatunk: Ha a természeti jelenségek ismertetésében mihozzánk képest még nagyon járatlan előző koroknak babonás nemzedékeihez, illetőleg még most is gyermekkorukat élő népek gyarló világnézetéhez mérjük a mai civilizált emberiség látó-világát: akkor megnyugodva gondolhatunk a mi korunk szellemének *világosabb* voltára. De a „felvilágosultság“ nevében nincs jogunk még lenézni, lebecsülni, megvetni, lerombolni állapotokat és alkotásokat, amelyek az emberek lelkéhez — megnyugtatólag, kiengesztelőleg — hozzá vannak forrva, mikor senki sincs még afelől „felvilágosodva“, hogy ezeket lerombolván, tudunk-e helyébe az emberiség lelki világába csak hasonló értékű újat is plántálni.

A „felvilágosultság“ egy-egy hajtásaképen jelentkező két dologra kell még rövidesen, csak úgy érintőleg rámutatni. Az u. n.

„felvilágosítás“-ra és a nőknek legújabbán nyilvánuló — szabadságtörekvéseire.

Az első már nem is „hangzatos“, hanem egyszerűen puffogó, üres, minden igazságot és szükségességet nélkülöző frázis, csak arra volna alkalmas, hogy az emberi élet zsenge korát, tehát legszébb idejét rabolja meg a legédesebb, legbájosabb, legboldogítóbb jellemvonásától: az ártatlanságtól; attól a szeplőtlen állapottól, amidőn az emberi lélekben egyes egyedül a *tisztán emberi* (mondhatnók: tisztán angyali) életörömök virágai pompáznak; azt az állapotot, amely a gyermekkort méltóvá tette erre a gyönyörű méltatásra: „Ilyeneké a mennyeknek országa.“ És megfosztani ettől a jellemvonástól, állapottól, minden szükség nélkül! Hiszen a természetben minden élő lény, a penészvirágtól a pálmáig, a homok férgétől az emberig be tudta és be tudja tölteni rendeltetését — ez utóbbinak minden előzetes prédikálása nélkül.

Ápolás és gondozás, az életfeltételek gyarapítása a rendeltetés betöltésének eszközei. Ezek megadásával célt érünk, illetőleg célhoz segítünk — a durva kezekkel való érintés nélkül is.

A másodikat, t. i. a szabadságtörekvést, nem sorolhatjuk máshová, mint a mindenáron való híressé lenni akarások közé. Legszentebb és legérzékenyebb erkölcsi felfogásunknak vág durván arcába, aki édesanyáink, feleségeink, nővéreink, leányaink elé mer állni ilyen ördögies „felvilágosultság“ tanaival. Épen azért ezzel tovább foglalkoznunk fölösleges. De érintenünk kellett, mert a „felvilágosultság“ hamis prófétái lelkünknek ezt a szentélyét sem hagyják érintetlenül.

Korunknak másik „hangzatos“ jelszava, amely az előzőnek, a „felvilágosultság“-nak mintegy szülöttje, a — *modernség*.

A „felvilágosult“ embernek — természetesen — minden életkörülményében „modern“-nek is kell lennie. A „modernség“ pedig megköveteli, hogy semmit sem tartsunk jónak, ami nem új; semmit el ne ismerjünk szépnek, amiben nincs realizmus; semmit sem tartsunk üdvösnek, ami nem „felvilágosult“, „modern“ nagyságok teremtménye.

A „modern“ ember a kötelességből csak annyit ismer, amennyivel a külső látszatot fenn lehet tartani. A lelkiismeretet naiv lelkek bárgyú félnkségének tartja, amely csak kolonc az *egyéni érvényesülés* útjában. A modern ember szánakozólag emlékszik szülőhajléka egyszerűségére, puritánságnak nevezett „élhetetlenség“-ére, amely minden nyomoruságos körülmények közt holmi

„tisztá öntudatban“ kereste a boldogságot ahelyett, hogy „bátran, merészen“ előre tört volna. A modern ember „önérzete“ tiltakozik a felebaráti szeretet „buta“ tana ellen, amely a legelső és legfelségebb lényt, a dicső „én“-t botorul akadályozza beteges érzélesség miatt az életgyönyörök poharának fenéki üritésében.

A „modern“ asszony kikacagja, vagy a legjobb esetben megsiratja édes anyja emlékét, aki egész életét a háztartás szolgai szerepében, a gyermekekkel való bibelődésben, a feleségi kötelességekről táplált babonákban szenvedte át.

A „modern“ asszony jogegyenlőségért gyülesezik és deputál, a kötelesség egyenlőségének, sőt minden „úgynevezett“ kötelességnek teljes perhorreszkálásával. A „modern“ asszony lelkesedik mindenért, ami vért pezsdít, ideget izgat, vagy zsibbaszt, csak azért nem lelkesedhetnek, amiért egy XX. századbeli „modern“ nő sem lelkesedhetik, hogy t. i. őt „házi asszony“-nak, „nagy asszonyom“-nak, vagy más ilyesmi „asszonyom“-félének *méltán* nevezhessék.

A „modern“ család nem ismer megalkuvást semmiféle körülmények között. A „modern“ család középpontja az emberi világnak, amely csak azért van, hogy ő neki minden vágyát teljesítse. Ennélfogva nem ismer önmehtagadást semmiben, semmi szín alatt. Ami *kell*, annak *meg kell lenni*. Az ember nem azért él, hogy még nélkülözzön is. Elvégre is a „világ“ is mit szólna ahhoz, ha egy családnak nincs meg minden, amit a „rang“, a „társadalmi helyzet“ megkíván. Már pedig rangja és társadalmi helyzete mindenkinek van. Így tehát mindenkinek, aki nem akar „ósvi“, „maradi“ ember lenni, elengedhetetlen kötelessége kifelé, a „világ“-gal szemben fentartani a család „tekintélyét“. Ezeknél fogva a modern család főéletelve a — modernül szólván — „flanc“, amelyet fenn kell tartani minden áron; mert ha ezen csorba esik, a modern családnak nincs más hátra, mint a „becsületmentő“ áldott, édes — golyó, vagy morfium.

A „modern“ családban a gyermek egy pillanatra sem gyermek. Ez az alacsony állapot csak utcagyerekeknek való. A modern gyermeknek nincs „édesapja“, „édesanyja“; nincs irántuk odaadó gyermeki tisztelete, szeretete sem. A modern gyermek nem ismer, nem is szabad ismernie ellentmondást nem tűró szülői tekintélyt s ebből folyó szófogadást, engedelmességet. Az „édest“, a „drágát“ nem arra szánták, hogy engedelmeskedni tanuljon, hanem élete minden szakában parancsolni tudjon. Már pedig, aki kicsi

korától fogva nem a parancsolást, hanem az engedelmisséget szokja meg, az mindenkor engedelmes bábja lesz embertársainak, körülményeinek, a vak „sors“-nak. A modern gyermekbe bele kell nevelni, hogy ő neki nem ilyen sors van szánva. Neki éreznie, tudnia kell, hogy nem olyan gyermek, mint más. Ezért neki nem is szabad a szó szoros értelmében „gyermek“-nek lennie. Neki a szaladás tilos; ő hozzá csak a sétálás illik. Ránézve a hozzá nem illő gyermekek között tüdő-tágító, arc-kipirító játék veszedelmes; neki jobban megfelel a bácsik és nénik társaságában produkálni páratlan észbeli fejlettségét. Szóval: a modern gyermek olyan méltó hajtása a modern családnak, akinek értékét, kiválóságát majd csak a modern társadalom fogja annak idején kellően méltatni és — honorálni.

A „modern család“-on át eljutottunk a „modern társadalom“-hoz.

A „modern társadalom“ alapjellemvonása az — önbálványozás. Szentül meg van győződve (vagy inkább ilyen „meggyőződéssel“ áltatja magát), hogy az ő előtte élt nemzedékek nevetséges elmaradottságban tengődő barbárok voltak; az igazi, emberies kor csak az ő világrajövetelével vette kezdetét s a legeslegigazibb pedig csak ezután fog bekövetkezni, az ő nagy, világmegváltó alkotásai következtében. Ezért a modern társadalom azon az úton van, hogy széttépjen minden köteléket, amely a jelen és a jövő nemzedékeket a multhoz, az elődök titáni erőfeszítések árán létrejött alkotásaihoz fűzheti. A modern társadalmat nem az a *természetes* köteleességérzet vezérli, amely az egész nagy világegyetemben öröklött természeti törvényként, tehát örök igazságként uralkodik, hogy minden nemzedék csak átmeneti út és közbeneső eszköz a mult év jövő kapcsolatában; tehát minden élő nemzedéknek természetes feladata, kötelessége az *átvett* alapot erősítve, fejlesztve továbbítani a következő nemzedékek boldogítására. Nem; a modern társadalmat más vezérli. Ez *önönmagát*, jobban mondva önönmaga megörökítését tartja — legfőbb célnak. Nem azért fáradozik tehát, hogy majdan az ő porai fölött nyüzsgő új élőknek a számára érleljen, hanem azért, hogy az ő saját hírességét bámulhassák majd az utána jövőök.

E miatt rombolni és rombolni a célja minden meglévőt; valami újat, eddig nem levőt rakni a romok helyére, ami az ő eredetiségét, nagyságát, dicsőségét hirdesse. A kipróbált, erős, viharedzett bástyákat bontja, rontja, pusztítja, anélkül, hogy tudná,

vagy törődnék vele: vajjon a helyébe erőszakolt új *értékes* lesz-e a jövő nemzedékek számára?

Az ilyen szempontoktól vezérelt társadalomban össztöpörődnek s elfajulnak az erőteljesebb szabású elődöknek legszebb, legnagyobb eszményképei is, mint pl. a *demokrácia* nagy eszméje, amely a modern társadalom kezében szintén összezsugorodott pusztá jelszová, hangzatos, de üres jelszová.

Mert ez a szó egyike azoknak, amit a mi korunkban legtöbben, legtöbbször s legkiáltóbban hangoztatnak. De csakis *hangoztatnak*; ellentétben nagy eszmét teremtő elődökkel, akik azért élni, dolgozni, izzadni, küzdeni, szenvedni, vérezni tudtak.

Aki csak kissé is nyitott szemmel jár, tapasztalhatta s tapasztalhatja minduntalan, hogy ahol a legsűrűbben és leghangosabban hangzik a demokrácia jelszava, épen ott vannak a legtávolabb a demokrácia követelményeinek megfelelő *tettek*től, *magatartástól*.

Ki ne tapasztalná a társadalom minden rétegében, hogy a demokratság a mi korunkban ebből áll: Megkövetelni a magasabban állóktól, hogy — a demokrácia szent nevében — bennünket észrevegyenek, velünk szóba álljanak, egyenlő jogu polgártársnak elismerjenek, megbecsüljenek; de a sorban utánunk következőkkel, vagy épen alattunk állókkal szemben elutasítunk magunktól minden demokratizmust. Fölfelé dörzsölődni, illetőleg felülről követelni a dörzsölődzhetést; de lefelé „határozottan kikérni“ ugyanazt, mint „szemtelen konfidenskedés“-t... Ez a mai társadalom demokráciája.

Még az u. n. egyenrangúak körében is kificamodott tagokkal, feje tetején jár-kei a dicső demokrácia. Teljesen egyenlő kvalifikációju s egyenlő munkakörben élő embereknél, ha a hivatali fokozatnak, vagy fizetésnek egy kicsi kis árnyalata áll megkülönböztetésül közöttük, a „rangkülönbség“ a nagyási hóbortig van élére állítva. Hát azt ki ne látná, hogy a kereskedő az iparos fölött, az iparos a földműves (az u. n. „paraszt“) fölött milyen arisztokratikus fensőbbtségben ringatja magát! Sőt az egyes ágazat, pl. az iparos osztály, maga tesz megkülönböztetéseket mesterség és mesterség között.

Szóval: a modern társadalomban az ajkakon áradozó szent demokrácia csak leplezője a lelkekben megkövesült dölyfnek lefelé — s a szolgálalkú dörzsölődzésnek felfelé!

Szinte önmagát tagadná meg, önmagához volna hűtlen ez a mi „század elei“ társadalmunk, ha más valamely nagy eszmének

a szolgálatát komolyabb szempontokból végezné. Nem is teszi. A mi időnk iránya a — külsőség, felületesség, látszat, belső tartalom és lélek nélkül.

Igy vagyunk korunk negyedik jelszavával, a — *humanizmus*-sal is.

A civilizált népek államéleti berendezkedésében a humanitás szempontjai dicséretes mértékben nyilvánulnak meg s nyomulnak folytonosan magasabbra. Pl. az igazságszolgáltatásban, közrendészetben, munkásjólét ügyekben egyre fokozottabb mértékben lesznek irányadók az emberies, emberbaráti szempontok. A barbár hatalmaskodások, népet és egyént semmibe sem vevő kegyetlen politikai irányzatok a civilizált államéletekben ma már ismeretlenek vagy legalább — ahol még kísértének is — nagyon elhomályosultak. Az egész civilizált világ éber lelkiismerettel igyekszik őrt állni, hogy inhumánis törekvések, mint uralkodó szempontok, meg ne állhassanak.

De korunknak épen az a sajátságos és sajnálatos jellemvonása, hogy — amíg az államgépezet kereteiben, törvénytárak lapjain meglehetősen szép, előkelő helyre küzdötte fel magát a humanitás magasztos eszméje — a társadalomban, tehát az egyének és sokadalmak lelkében s életviszonyaiban épen ellenkezőleg nagyon háttérbe van szorúlva az emberszeretettől áthatott érzéleml világ. Az ezt bizonyító életkörülmények csakúgy nyüzsögnek, hemzsegnek körülöttünk napról-napra az emberi, társadalmi élet minden vonatkozásában.

Ki ne látná pl. azt a vad türelmetlenséget, amivel a mai kor emberei viselkednek egymás iránt!

Izzó gyűlölködés él a lelkekben faji, nyelvi különbségek miatt. Fékezhetetlen harag parazsa emészti a kebleket a más osztálybeliek iránt. Vallásos lelkület megnyilatkozásáért durva inzultusok érnek egyeseket úgy, mint gyülekezeteket, vagy akár egész felekezeteket. Véleményeltérések ádáz ellenségekké tesznek jó barátokat, rokonokat, testvéreket, egy kenyéren levő pályatársakat.

A hétköznapi társadalmi viszonyokban kiveszöben látszik lenni a szeretet fogalmi körébe eső minden szép, nemes életfelfogás. Hol van pl. ma az öregebbek, a gyengébbek, a szenvedők, szerencsétlenek irányában a tisztelet, kímélet, gyengédség, amelyek nélkül humánus társadalom el sem képzelhető?

Az öreg ember ma „vén számár“, aki útjában van mindenkinek s akit a pokol fenekére kíván mindenki, hogy „csináljon már

helyet frissebb erőknél". A gyengébbet vagy szerényebbet félre löki s hozzá még le is becsmérli az izomban, vagy szellemben erősebb s gyámolítás, támogatás helyett keresztül is gázol rajta. A szenvedők, a szerencsétlenek irányában kevés szívben van ma irgalom, szájalom s érzése a segítség kötelességének.

Az „én“-nek a bálványozása, önönmagunknak mindenk fölé helyezése uralja ma a lelket — egyéneken, családokban és társadalmi körökben — ahelyett a nagy és örök igazságú humánus elv helyett: „szeresd felebarátodat, mint tenmagadat!"

Vannak — úgy mondhatjuk — szinte életfoglalkozások, amelyek a gyengék, gyámoltalanok, tehetetlenek verejtékével és könyeivel öntöztetik a maguk boldogulásának dús terméseit. A társadalom az „élelmes", „életrevaló" erősnek, győzelmesnek fog hódolni és sikereinek erkölcsi rúgóit soha sem fogja keresni.

Elpusztulhat ma egyén, család, csoport — rettenetes sujtó körülmények csapása alatt. Míg küzd irtózatossá végzete ellen, senki meg nem szánja, senki észre nem veszi, emberszerető kéz a hóna alá nem nyúl, hogy egy gyenge emeléssel kiségitse az elnyeléssel fenyegető süppedékből. A társadalom rohan a maga eget ostromló útján s nem ér rá észrevenni, hogy körülötte halálhörgéssel vonaglanak — nem rossz emberek, talán nagyon is jó, csak nagyon boldogtalan, szerencsétlen emberek.

De mondjuk ki a legmegfelelőbb — bár legerősebb, de leginkább ráillő szót: a mai társadalomnak . . . nincs szíve. Már pedig humanizmus szív nélkül sem egyénben, sem társadalomban nem képzelhető!

Vagy talán tévednénk?! . . . Nem látjuk-e a társadalom szívét a rongyos gyermekeket ruházó, az éhes apróságoknak tejet, kenyeret nyújtó, a kiszabadult rabokat segítő, az elhagyott gyermekeket megmentő társadalmi akciókban?

Nem. Én nem látom. A társadalom szívét én itt nem látom. Mindezekben csak egy-egy szűkebb körnek, egy-egy kis humánus csoportnak az óriási erőlködését látom az iránt, hogy a társadalom lelkiismeretét — ha lehet — felébresszék. De magának a társadalomnak dobogó szívét, élő s ébren levő lelkiismeretét ezek nyomán még nem találom. Abban a tényben, hogy — erős biztatásra hangos reklamirozás után — egy-egy kicsit mulatunk, táncolunk jótékonycélra s hogy mágnás-hölgyek által kínált persely előtt kigombolkozunk egészen az erszényünkig s pár fillért, vagy koronát juttatunk az elhagyottaknak: abban a tényben még nem tudom

feltalálni szívét. Ezt a nagy, hatalmas, alkotó, teremtő emberi szövet csak akkor látnám, ha az emberek jártukban-keltükben az úton-útfelen vennének észre minden bajt, fájdalmat, szenvedést, nyomort és — ott rögtön kinyújtaná mindenki, akinek mentésre elég erős karja, jócselekedetre elég kedvező körülménye van, a segítő kezét s nem törődve azzal, újságba kerül-e érte a neve, vagy sem, rögtön segítene csak azért, mert az ő élő lelkiismerete, az ő embertársáért szeretettől dobogó szíve nem nézheti, nem tűrheti embertársnak a szenvedését.

Ezt a nagy, hatalmas, alkotó, teremtő emberi szövet — a társadalom szívét — csak akkor látnám, ha az egész társadalom — egyeseiben és sokaságában — attól az igazi humánus szellemtől volna áthatva, hogy . . . az erősebbeknek, a boldogabbaknak, a szerencsésebbeknek *nem szabad tűrniök*, hogy körülöttünk szenvedés, inség, nyomor üssön tanyát; s a társadalom egészének sem szabad tűrnie, hogy a gyengébbek, tehetetlenebbek, körülményeikben szerencsétlenebbek a társadalom kebelén kegyetlen elhagyatottságba fúljanak . . .

Mivel ez az igazi humanitásnak, az igazán humánus társadalmi szellemnek a lényege s mivel ez a lényeg, a mai kornak a humanizmusra vonatkozó jelszavai is csak üres, hangzatos jelszavak, tehát üres frázisok, amelyekkel szemben jogosult a komoly elkeseredés és jogosult, sőt kötelességszerű az afölött való elmélkedés, hogy mi módon, miféle eszközökkel lehetne a hangzatos jelszavaknak erre a sivár időszakára egy jobb kornak a hajnalát elővarázsolni?

Annál jogosultabb s annál kötelességszerűbb ez a kérdés a mi szempontunkból — tanító, oktató, nevelő osztálynak a szempontjából, — mivel sajnos tapasztaljuk, hogy korunknak ezektől a hangzatos, de üres jelszavaktól irányított szelleme már erősen ostromolja a mi területünket is, az iskolai és családi nevelés szentélyszerű területét is. Tehát nekünk a jelenen való szomorodás mellett még afelett is félve kell aggódnunk, hogy ez az üres, tartalmatlan irányzat a reánk bízott legdrágább értéket is — a jövő nemzedék szívét, lelkületét, gondolatvilágát is — a maga számára rabolhatja el.

Nézzük tehát, mi hatása észlelhető már eddig ezeknek a társadalmi hangzatos jelszavaknak a családi és iskolai nevelésre, tehát a jövőért végzett mi munkánknak egész sorsára.

Nem is kell valami behatóbb vizsgálódás tárgyává tenni a

mai családi nevelést irányító elveket, hogy meggyőződünk, mennyire utat törtek már a társadalom „hangzatos jelszavai“ a családi nevelés erős és szent területének keresztülgázolásában.

A gyermek a születésétől, vagy inkább az öntudatra ébredéstől kezdve ritka családban látja ma már a minden jóra való példaadást a felnőtt hozzátartozók részéről, amely — kivált a magyar családi nevelésben — egyik legfőbb biztosító volt századokon át az erős, törhetetlen jellemek kialakulásának. A társadalom jelszavainak hatása alatt a család már ma ott tart, hogy a gyermek már a család körében csak egyben lát példaadást: a külsőségek, a látszatok nagyartatásában; a belsőleg értékes, becses életvonások meg sem jelennek a mások tetteinek figyelésén és utánzatán nevelődő gyermek szemei előtt.

A mai családban megismeri a gyermek, hogy milyen nagyfontosságú, nélkülözhetetlen, el nem engedhető a „csecse“ öltözködés, a válogatott szavakkal való, képmutató hízelkedés, betanult formaságok megtartásánál a jó modornak, műveltségnek, előkelőségnek fitogtatása. De azt már nem tanulja meg sem példaadásból, sem rászoktatásból, hogy mások társaságában nem illik magunkat okvetlenül az első és legfőbb személynek, a körülöttünk levők közt középpontnak tekinteni. Sőt ellenkezőleg: a mai családi nevelés következtében a gyermek mindig és mindenütt a — hangadó. A felvilágosult, modern, humánus korszellem megköveteli, hogy a gyermek részese legyen mindennek, ami körülötte történik. Azon a címen, hogy csak „az igazságot lássa a gyermek maga körül“, a család és társadalom minden képmutatását, felületességét, külsőségét, hazugságát leplezetlenül kénytelen a gyermek látni s mohón elsajátítani. Ennek következtében semmiben sem láthatja magát gyarlóbbnak, tökéletlenebbnek, tehát a fölfelé emelkedés után vágyakozónak a család felnőtt tagjainál. Így aztán az egyforma színvonalon állás érzetéből hamarosan a fölényben levés gondolata s az a követelés fakad, hogy őt ismerje el mindenki legfőbb célnak.

A Petőfi Sándorok egy emberöltővel ezelőtt — igaz, csak szerény mészáros család körében — úgy nevelkedtek, hogy . . . a búbos kemencze mögött, a kuczkóban, fatányérból, fakanállal a maradékot kapták, ha — vendég volt a háznál. Ugyanilyen családok körében a kis „Sándi“-kák hangot visznek az asztalfőn, turkálnak a legjobb falatok után, betanult „okos“ fecsegéseikkel kápráztatják a bámulásra köteles bácsikat és néniket.

A Széchenyi Istvánokat — egy nemzedékkel ezelőtt — csak akkor ismerték meg, mikor tudásban, tapasztalatban, karakterben, elhatározásban megizmosultan egy vagyont lóditottak egy nagy eszme megvalósításának a fundamentumához. Ma minden család apró sarjadéka hemzseg a jövőndő nagy embereitől. A felnőttek a gyermek előtt hirdetik ennek kiválóságát, nagyratermettségét; s már előre tudják ők is, meg a gyermekek is, hogy ki melyik téren fogja az eddigi világ minden nagy emberének a fényét elhomályosítani.

Ilyesimből mindenre nézve bőségesen lát példaadást a mai gyermek. De hát lát-e s hány helyen példaadást az ilyes „haszontalanságok“-ra:

Felébredéskor az anya gyermekei körében — áldást kér az új napon az édesapa fejére, munkájára.

Étkezéshez üléskor az egész család hálát mond a Teremtőnek, hogy megsegítette a kenyérkereső apát s köszönetet mond ez utóbbinak, hogy szeretteiről gondoskodik.

Nyugalomra téréskor az édesanya mondja el a hálaadást egy újabb napnak szerencséjéért, szerencsés átéléséért.

Séta közben öregnek, nyomoréknak, szerencsétlennek láttára apa és anya adja a példát és discrét intelmet gyermekeinek a gyengéd kitérésre, helyengedésre.

Halottnak, kivált a kíséret nélkül valónak látására az apa az első, aki kalapot emel tisztelettel — egy ismeretlen, talán boldogtalanul, talán minden reményében kettétörötten elhúnyt, talán végtelen szenvedést, bánatot, kétségbeesést, nyomort maga után hagyott embertárs iránt való kegyeletből.

A beteg apa jobbulásáért az anya gyermekeivel, a beteg anya jobbulásáért az apa gyermekeivel, a beteg gyermek gyógyulásáért az egész család együttesen — az orvosba és patikába, az ápolásba és a szervezet ellenálló képességébe helyezett reménykedésen kívül — a mindenek Urához is járul naponként egy-egy fohászkozással.

De nem folytatom tovább. Csak úgy keresetlenül — ahogyan magától jelentkezett — állítottam össze ezt a néhány képet. S bizony bizony mondom, az ilyesmi „haszontalanságok“ nagyon kevés család életében fordulnak elő, mint a gyermeknevelés szívből, lélekből fakadó természetes nevelési eszközök, módozatok.

Mert a felvilágosultság, a modernség, a műveltség tiltja, ki-neveti az ilyesmit. Amiből nem az következik, hogy az ilyen fel-

világosultan, modernül, művelten nevelő családok ivadékai a maguk felnőtt korában boldogabbak lesznek, mint elődeik; hanem csupán azt jelenti, hogy a családi nevelés szentélyébe már befurakodott a hangzatos jelszavak üres, sívár, romboló szelleme, amely ellen idejekorán határozottsággal, elszántan, teljes erővel felvenni a harcot — minden arra hivatott tényezőnek elengedhetetlen kötelessége.

Hogy a családi nevelés szentelt berkein túl az iskolai nevelés-oktatás várának kapuit is hogyan döngeti, a hangzatos, de jelszavak s kiforratlan, bizonytalan értékű irányzatok áradata, arra is kötelességünk rámutatni. De már itt, előre — minden félreértés elkerülése céljából — hangsúlyoznom kell, hogy nem a „maradtság“, nem a minden régihez való konzervatív, elfogult ragaszkodás vezérel bírálatomban (mert hiszen hiú badarság volna még csak gondolni is arra, hogy az iskolai, tehát a köznevelés keretéből kizárjuk a természetes haladás által megkövetelt egészséges, helyes irányú továbbfejlődést); hanem csupán a tartalmatlan jelszavak veszedelmes, vagy legalább is kétséges értékű hatásával szemben óhajtom megszólaltatni a lelkiismeret aggodalmait.

Az iskolával szemben ma minden „hivatott“ és még inkább valamennyi „hivatatlan“ tényező elégedetlenkedik s újabbnál újabb igények, követelmények áradatával lép föl. Mondhatnók, valóságos reformálás dühöng az egész vonalon az iskolai nevelés-oktatás terén. Mert mindenki tudja, hogy az iskola a szülők, családok sokaságából alakult társadalomnak legféléttetebb intézménye; mindenki reformátori tehetségnek akarja tanújelét adni, az iskolai életet ostromolja világmegváltó újításaival. Ez az egyik mozgó ok. A másik pedig az, hogy minden irányzat, amely magának teret akar hódítani, a jövőre veti tekintetét s így ennek okvetetlenül meg kell akadnia az iskolán, mint a jövő nemzedék szellemvilágát alakító intézményen.

Ennél a két körülménynél fogva veti rá magát minden jogosult, vagy jogosulatlan ambíció az iskolaélet átgyúrására.

A társadalom hangzatos jelszavainak „apostolai“ útát keresnek és találtak az iskola kezéhez kaparintására.

A külsőségekben nyilatkozó „felvilágosultság“ itt is követeli a maga irányzatát. Ne foglalkozzék az iskola semmivei, amit a „felvilágosult világnézet“ perhorreskál. Mesét, mint hazugságot, — multakkal való bibelődést, mint semmi haszonnal nem járó, fölösleges érzelmösséget, — vallásoktatást, mint „sötét“ korszakoktól

maradt babonás tévelygést — ki kell küszöbölni, ki kell irtani az iskolai nevelés-oktatás keretéből. Egyedül annak van jogosultsága az iskola falain belül, ami reális, tehát kézzel fogható, anyagi haszon szempontjából értékelhető eszközt, támasztékot ad a jövőre, a gyakorlati megélhetésre.

Az ilyen értelemben vett „életre nevelés“ eszközeit, módozatait keresik, firtatják, erőszakolják csupán csak az iskola „modern“ reformátorai. Emiatt folyik ádáz versengés afölött a világra szóló nagy kérdés fölött, hogy a hat éves gyermek tíz hónap alatt, öt hónap alatt, hat hét alatt, két hét, vagy 8–10 óra alatt tanuljon-e meg olvasni-írni?! E miatt követel magának az ideális célú nevelési eszközök félretolásával helyet a kenyérkeresetre képesítést hangoztató, kézi mesterségszerű munkaoktatás. E miatt tör előre az a követelés, hogy a népiskola útján a néprétegek a természet másolásában művészi, vagy legalább is iparművészeti tökéletességre tegyenek szert. E miatt erőlködik az arra való igyekezet, hogy a népiskola segítségével a nép legegyszerűbb körei is „Blatt“-ról füttyüljék le a kótát, ahelyett, hogy lelkükből fakadt dalba öntsék kedélyhangulatukat s a szívből eredő madárdalban gyönyörködjenek. E miatt tülekedik az a meggondolatlanok és vakmerőnek nevezhető követelődzés, amit a „felvilágosítás“ szelid kifejezésébe burkolt az udvarias furfang.

Mindez, egyenként és együttvéve, tartalmaz oly alkatrészeket, amelyek gondos, lelkiismeretes nyesegetés mellett eszközeivé válhatnak a helyes, jó alapon nyugvó nevelés-oktatási rendszernek; de azokban a föltétlen uralkodó formájokban, ahogyan, mint a rideg realizmus képviselői, maguknak elsőrangú, döntő helyet követelnek, csak arra alkalmasak, hogy az iskolai nevelés-oktatás nemesebb, magasztosabb, ideálisabb, emberi, társadalmi és nemzeti szempontból fontosabb és általánosabb érdekű céljait elhomályosítsák, háttérbe szorítsák.

Mindazoknak a tényezőknek, — közöttük első helyen és legfőképen a tanítóosztályokkal kezert fogó családoknak — akik természetes helyzetüknél fogva természetes befolyással bírnak, együttesen kell felvenniök a küzdelmet a családi és iskolai nevelést ostromló veszélyes, vagy bizonytalan értékű irányzatokkal szemben. Hogy ki mit tehet egyenként és együttesen ebben az irányban, arról kell még rövidesen elmondani vélekedésemet.

Régesrégí gondolat már, de mindig csak a tanítóóság körében képezte óhajítás és hangoztatás tárgyát, hogy az iskola és a család

dok között szorosabb kapcsolatra volna szükség. Ennek a kettőnek a szövetsége azonban még nem teljes. Tökéletes egésszé csak egy harmadik nagy tényezőnek a társulásával lesz a nemes, nagy célokra való szövetkezés:

Iskola, család, templom.

Ennek a háromnak szoros együttműködése, célokban, módokban, eszközökben való megegyezése, egymásnak nemcsak támogatása, hanem kölcsönös, erős megbecsülése biztosíthatja az embernevelés és társadalomnevelés helyes, igaz, nagy, magasztos célját.

Közbevetőleg kérdezve, mi is tulajdonképen ez a cél?

Felvilágosultság, modernség, humanizmus, liberalizmus, konzervativizmus, szocializmus, anarchizmus, merkantilizmus, agrarizmus és mindenféle elképzelhető egyéb irányzat — sem egyenként, sem együttvéve nem cél, hanem csak eszköz, út, vagy módozat az óhajtott, keresett nagy célhoz: az embernek, a családnak, a társadalomnak, az egész emberiségnek a *boldogságához*.

Mióta ember van ezen a földön, ez volt s ez marad mindig minden emberi gondolatnak, cselekedetnek, törekvésnek nemcsak a legfőbb, hanem egyetlen célja.

A nevelés-oktatás végső célja sem más, mint úgy nevelni az egyént, hogy alkalmas legyen a boldogság biztosítására úgy egyénileg, mint családi, társadalmi, nemzeti, emberiségi viszonyai tekintetében.

De hát ki a boldog ember?! Milyen a boldog ember? Mi az emberi boldogságnak az eszményképe?

Boldog ember az, aki az életet úgy veszi, amint van: sem nem isteníti önmagát, sem az emberi színvonalon alul nem keresi feladatait. Tisztában van azzal, hogy ideig-óráig tartó emberi lét nem lehet arra való, hogy egymás marásában, egymás életének megkeserítésében, egymással való örökös harcban töltsük el. Tudja, hogy az emberi életnek az igazi, valódi, természetes igénye csupán annyi, amennyi szükséges a titokzatos, ismeretlen erőtől, a Gondviseléstől kapott emberi lét fentartására, gondozására. Tudatában van annak, hogy a hatalmaskodás mások fölött, a tündöklés, hiú csillogás embertársak előtt, dúslakodás, dőzsölés elfogyaszthatatlan javakban nem tartozik az emberi élet feladatainak keretébe. Épen ezeknél fogva tisztában van azzal, hogy az emberi boldogságot nem a fellegekben, hanem lent a földön, önmagunkban kell keresni s csak ott lehet megtalálni, ahol mindenki

a maga adott életviszonyaiban az előtte álló kötelességeket lelkiismeretesen, hiven, becsülettel teljesíti, az emberiség nagy gépezetében a maga porszemnyi hivatását betölti, embertársait — helyzetbeli különbség nélkül — testvérül tekinti, senkinek bajt, bánatot, szenvedést okozni nem akar, sőt minden bajt, minden bánatot a maga erejéhez képest enyhíteni igyekszik. És így élvén, előtte lebeg az emberi elme megnyugvásának ez a szent gondolata: Akaratom nélkül jöttem létre, jövőtelem, létezésem, elmúlásom — mint az egész mindenségnek minden titka — rejtelmes, csodás, kifürkészhetetlen titok előttem; érzem, hogy nincs jogom e titokzatos világ legtökéletesebb lényének képzelni magamat, hanem sejtem, hiszem, szinte tudom, hogy kell lennie fölöttem álló nagyobb, hatalmasabb, tökéletesebb Valóságnak, akinek velem és a világgal való céljait gyatra, lágy anyagból szövődött agyvelőmmel fel nem foghatom, tehát lelkemnek, szellememnek egész erejével, egész hitével alárendelem magamat, életemet annak a nagy, szent és egyedül megnyugtató gondolatnak, hogy — ha életre hívott egy rejtelmes Erő, élek nyugodtan, becsülettel, igazul embertársaimnak nem kellemetlenségére s olyan emberi bensővel, hogy bármilyen ítélkezésű magasabb, tökéletesebb Lény bírálata sem lehessen rólam ennél rosszabb: Ember, betöltötted hivatásodat!

Aki így él, így gondolkodik, az — boldog ember. Az ilyen emberekből alakult társadalom, nemzet, emberiség, boldog a maga egészében is. Tehát minden hangzatos, gyarló jelszavak helyett *ilyen* emberek nevelésére kell törekednie az embernevelés minden tényezőjének. Ezért kell, — hogy a közbevetés után tárgyamra térjek — iskolának, családnak, templomnak (egyháznak), mint az embernevelés hivatott tényezőinek, karöltve munkálkodnia a nevelés egyedül helyes nagy céljáért.

De hát milyen legyen e három nagy tényező között a kapcsolat?

Az a kapcsolat, amellyel itt-ott már kísérleteztek — úgynevezett „szülői értekezletek“ címén — halva született, hiú erőködés. Egymás oktatgatásával ilyen nagyfontosságú dologban nem érhetünk célt. Sokkal mélyebbre kell szorítani az ekevasat, hogy az egységjutás gyökereinek termékeny talajt biztosíthassunk. Ez a biztos talaj az egyház, család és iskola egymás kölcsönös tiszteletének, megbecsülésének, felmagasztalásának a területén található fel; és pedig az igazságnak az alapján, hogy „aki magát megalázza, az felmagasztaltatik“.

A maga alázatossága által magasztalja fel a család az iskolát és egyházat; az iskola magasztalja fel a családot és egyházat; az egyház magasztalja fel a családot és iskolát. Mert aki csak önmagának a felmagasztalására törekszik, az nemcsak az egyetemes nagy célokat nem érheti el, hanem mások részéről a saját megáláztatását célzó törekvéseket, ellenhatásokat provokálja.

Ez ideig az iskolának van legjogosultabb panaszja arra nézve, hogy a másik két tényező nemcsak az ő felmagasztalására nem törekedett, hanem ellenkezőleg az iskola velők szemben mostoha gyermeknek érezhette magát. Ez az oka annak, hogy az iskola, illetőleg a tanítóság, évtizedes küzdelmekben, minden áron emancipálni igyekezett magát az egyház és a család befolyása alól. A nevelés nagy céljainak ez az izoláltság, vagy izolálási törekvés nem válhatott hasznára. A természetszerűleg együvé tartozó tényezők csak együttesen érhetnek el nagy célokat.

Családnak és egyháznak arra kell törekednie, minden erővel oda kell hatnia, hogy úgy a gyermekvilág, mint az egész társadalom előtt az iskolának — illetve a tanítóosztálynak — érinthetetlen legyen a tisztelete, hozzáférhetetlen magasságú a tekintélye. Annak az ókori felfogásnak a megsemmisítésére kell törekedni, amely szerint: „akit az istenek gyűlölnék, azt tanítónak teszik“. Ennek helyébe olyan tiszteltté, magasztossá, közbecsültté, anyagiilag és köztiszteletileg szinte irigylésreméltóvá kell tenni a tanítói pályát, hogy a társadalom köztudatában az a közmondás éljen: „Akit az Isten fel akar magasztalni, azt — tanítónak teszi“.

Családnak és egyháznak a társadalmi jogos agitáció minden erejével, hatalmával oda kell hatnia, hogy az iskola, illetőleg a tanítóság fel legyen fegyverkezve a kor igényei által követelt mindazon eszközökkel, amelyekre ember- és társadalom-nevelő nagy feladataiban szüksége van. Mert a tanítóság ma megdöbbentően hiányos fegyverzettel kénytelen viaskodni. Az a társadalom, amelynek eszeágában sincs megkövetelni a katonától, hogy puskát, kardot, ágyút — ha verekeni akar ellenfelekkel — a maga költségén szerezze be: az a társadalom magára hagyja a tanítót egy fekete táblával, krétával, spongyával s elvárja tőle, hogy a korral haladás fegyverzetét, a mesterségében nélkülözhetetlen tudományos és szakkönyvtárt maga szerezze be megélhetésre is kevés fizetéséből.

Család és egyház ilyen irányban van hivatva támogatására sietni az iskolának. Viszont az így megerősített, így felmagasz-

talt iskola éber őre, lelkiismeretes ápolója lesz a család-eszme szent tradícióinak s az egyház magasztos céljainak. Az így támogatott iskola nem fog megelégedni a realizmus és utilitárizmus egyoldalúságaival, nem fog elkábulni a társadalom hamis prófétáinak hangzatos jelszavaitól; hanem felemelkedik az emberiség azon örök igazságaihoz, amelyek az igazi emberszeretetet, a sátáni elbizakodottságot, dölyföt nélkülöző, valódi felvilágosultságot, a tudomány, a technika haladása által megkövetelt okos, helyes, biztos fejlődést biztosítják az egyén, a család, a társadalom, a nemzet, az emberiség számára.

Ezek az örök igazságok pedig mind abban a kétezer éves magasztos világnézetben gyökereznek, amelyeket keresztyén életfelfogás neve alatt ismerünk. Ha nevelő-oktató rendszerünket családban és iskolában az egyház hathatós támogatásával ehhez irányítjuk, olyan vezércsillag tájékoztatja élethajónkat, amelyet követve, nem téveszthetnek el az igazság utaitól semmi hangzatos jelszavak. Mert tombolhatnak rövidebb-hosszabb idők a „felvilágosultság“-nak elkeresztelt tévelygések mámorában: az emberiség a maga egészében mindig vissza fog térni az istenfélelemnek és emberszeretetnek azokhoz a dicső, elhomályosúlhatatlan elveihez, amelyek „krisztusi tanok“ néven nőttek lelkünkhez.

Édesapák, édesanyák, egyházi és világi tanítóosztályok, egyházi és világi hatóságok tényezői! Nyiljon meg elmétek és szívetek a szerény tanító-ember kérő szava előtt! Egyesüljetekek tettekben, alkotásokban, a „modern“ világjavítók hangzatos jelszavai által fenyegetett örök javak, örök igazságok védelmére. A család, az egyház és az iskola, ha karöltve, egyesült erővel, egy célra törekszik: a kipróbált nagy igazságokon a pokol kapui sem vehetnek soha erőt.

Szűsz Lajos.

Adatok iskolánk 1907/8. évi történetéhez.

Midőn iskolánk ez évi rövid történetét jelen értesítőben közlöm, első sorban is meg kell emlékezni azon kartársunkról és igazgatónkrol, aki az eddig megjelent összes értesítőket szerkesztette: Falvay Antalról.

Falvay Antal már hosszabb idő óta panaszkodott, hogy szervezetét betegség támadta meg. Betegsége a tanév elején annyira fokozódott, hogy pihenésre vágyott és az egyházi előljáráságtól szabadságot kért.

Az iskolabizottság november 8-ikán tartott gyűlésén tárgyalván Falvay kérvényét, azt indokoltnak találta és méltányolván hosszú tanítói és igazgatói működését, azt javasolta a Nt. képviselőtestületnek, hogy Falvay Antalt a tanév végéig szabadságolja.

Ezt a javaslatot a Nt. képviselőtestület november 25-én tartott gyűlésén el is fogadta s mind a tanítás, mind az igazgatói teendők ellátása alól felmentette.

Miután egészségi állapotában a remélt javulás a tanév vége felé sem következett be, május havában az igazgatóságról lemondott.

Falvay Antal 1862-ben szerezte meg tanítói oklevelét a soproni tanító-képzőben. 1862-től 1866-ig a budai ág. hitv. ev. egyház elemi iskolájában tanított; 1866-tól 1883-ig a deáktéri elemi leányiskolában, 1883-tól pedig a polgári leányiskolában működött. Igazgatóvá megválasztott első ízben 1876-ban s az egyház bizalmából ezt a kitüntető állást meg is tartotta a jelen tanév végéig.

Midőn most az igazgatói állástól búcsúzott, kívánjuk, hogy a hosszú és fáradságos munka után megérdemelt nyugalmat sokáig élvezhesse!

A tanítótestületben előfordult személyi változásokat illetőleg jelenthetjük, hogy a múlt tanévben elhunyt Lux Ede tanító helyére a Nt. képviselőtestület Lamann György tanító urat választotta meg rendes tanítónak, aki szeptember 1-jén állását el is foglalta.

Jakobei Erzsébet és Trauschenfels Elza tanítónőket a Nt. képviselőtestület nov. 25-én tartott gyűlésén állásaikban véglegesítette, május 25-én pedig Győry Ellát. Kívánjuk, hogy a haza és az egyház érdekében iskolánk felvirágoztatásán sokáig működjenek!

Falvay Antal szabadságolása után az igazgatói teendők ellátásával a testvéregyházak képviselőtestülete alulírottat bízta meg mint helyettes igazgatót, az órákat pedig Bartsch Aurél tanárjelölt, mint óraadó tanár vállalta és látta el buzgón és lelkiismeretesen a tanév végéig.

Az egyház előjárósága azonban, az iskola érdekében szükségesnek tartván, hogy ezeket a tantárgyakat rendes vagy esetleg helyettes tanár vagy tanító tanítsa, május 25-én tartott ülésén elhatározta, hogy a magyar-német tanszékre pályázatot hirdet. A pályázat határideje a tanév vége után jár le, annak eredményéről tehát csak a jövő tanévben lehet beszámolnunk.

Miután az egyház és iskola szoros kapcsolatban vannak egymással, nem mulaszthatom el, hogy legalább röviden meg ne emlékezzem a testvéregyházaknak két általánosan tisztelt és nagyrabecsült, ősz lelkipásztoráról, Schranz János és Horváth Sándor urakról, kik közül az első — 40 éves lelkészi működés után — már nyugalomba vonult, a másik pedig rövid időn belül követi. Ebből az alkalomból mind a magam, mind a tanítótestület nevében is kívánom, élvezzék sokáig testi és lelki épségben a jól kiérdemelt nyugalmat!

A tanítás iskolánkban egész éven át zavartalanul folyt. November hó 19-én a polgári iskola növendékeivel intézetünk dísztermében Erzsébet-emlékünnepelet tartottunk; utána pedig tanulóinkat elvezettük az Uránia tudományos színházba.

Március 15. dikét, mint mindenkor, úgy az idén is kegyelettel megünnepeltük. A nap jelentőségét Mikolík Kálmán kartársunk ismertette meg tanítványainkkal.

Április 4-én a polgári iskola növendékei az ifjúsági könyvtár javára színelőadással egybekötött hangversenyt rendeztek. A hangverseny tiszta jövedelme 423 K 60 fillér volt; mely összeghez fölülfizetéseikkel hozzájárultak: Dr. Haberern J. Pál isk. II. felügyelő 20 K-val, Dr. Vigyázó Ferenc gróf 20 K-val, Glück Erős

János 5 K-val, Helfer Teréz 4 és Drechsler Karolin 1 K-val. A tiszta jövedelemből régebbi könyvkereskedői számlák kiegyenlítésére fordítottunk 314 K 10 fillért, s így az ifjúsági könyvtár rendelkezésére áll még 109 K 50 fillér.

Pünkösöd előtti szombaton a polgári iskola növendékeivel tanulmányi kirándulást rendeztünk Visegrádra. Az elemi iskola tanítói pedig osztályonként elvezették tanítványaikat tavasszal az állatkertbe vagy Budapest környékére, a természetrajzi és földrajzi fogalmak megerősítése céljából.

Emlékezetes nap volt december 23-dika is, a mikor a Tabitha Jótékony Nőegyesület növendékeink közül 10 fiút és 15 leányt látott el meleg ruhával. Ezt a jótékonyt még fokozta Fuchs Paula kézimunka-tanítónő, aki fáradhatlan buzgalommal annyit gyűjtött, hogy nemcsak fényes karácsonyfát állíthatott az iskola dísztermében, hanem 110 szegény gyermeket ajándékozott meg ruhával, játékkal és különféle édességgel. Nagy fáradságának jutalma volt a gyermekcsereg boldogsága.

Tanítványaink részére iskolánknál tett alapítványok közül a Koob Irma alapítvány kamatait 40 K-t a tanítótestület Kvasznicza Ágosta IV. polg. iskolai tanulónak ítélte oda. A Steinhardt Gizella nevére szóló alapítvány kamatait — 20 frkot — az adományozó *Csányi Zsófia* 2-dik elemi osztályú leánynak juttatta. Ezen kívül Steinhardt Antal úr küldött még 3 drb. 10 K-ás aranyat azzal az utasítással, hogy az a három ajánlott leány között kiosztassék. Ennek folytán Szabó Karolin és Bleissner Anna II. elemi osztályú tanulók 10—10 K-t, Csányi Zsófia pedig szintén még 10 K-t kaptak.

Dr. Haberern Pál iskolai felügyelő úr egy 20 K-ás aranyat adományozott egy, az egészségtanulásában kiváló szorgalmat kifejtett és szép eredményt elért IV. polg. leányiskolai tanuló részére. A jutalmat a szaktanár előterjesztése alapján Danielisz Margit nyerte el.

Helfer Miksáné úrhölgy ugyancsak 20 K-ás aranyat ajánlott fel egy kiváló jó magaviseletű ágostai hitvallású tanítványunknak, melyet a testület Bogsch Margit III. polg. osztályú leánynak ítélte oda.

A Tabitha jótékony nőegyesület által felajánlott 2 drb. 10 K-ás aranyat a testület Rados Erzsébet első elemi és Klaár Elza első polg. osztályú tanulók között egyenlően megosztotta.

Hollós Ödön úr 20 K-ás adományában Klaár Vilmos 2. elemi és Schmidt Henrik 3. elemi osztályú fiúk egyenlően részesültek.

Szegény tanulók részére adományozott még Ujhely József földbirtokos úr 50 K-t; Barta Arnold bankigazgató úr 50 K-t és Propper Samu úr 20 K-t. Ezen 120 K kiosztása vagy esetleg valamely jótékonycélú alapnak megteremtése fölött a testület még nem határozott.

Különböző adományokban részesítették még iskolánkat:

A székesfőváros törvényhatósága, a szünidei gyermektelep egyesülete, dr. Jármay Gyula, dr. Widder Berthold, Gregersen Nils, Heckenast Gusztáv, Kókai Lajos, Kogutowicz Manó, Loksa Imre urak, a Franklin-Társulat, Singer és Wolffner és az Athenaeum cégek.

Iskolánknak ezen nemes és fenkölt gondolkozású barátai fogadják úgy a tanítótestület, valamint a tanítványaink hálás köszönétét!

Különösen meg kell emlékeznünk még Mehnert Ernőné szül. Düringer Hermin úrnő ő Nagyságáról, aki nagybátyja, néhai Hutter Tivadar úr emlékére a tanítói segélyalapnak 1000 koronát adományozott. Fogadja a nemesszívű hölgy legbensőbb hálánkat és egyszersmind ígretünket, hogy néhai Hutter Tivadar úr emléket kegyelettel fogjuk megőrizni!

Iskolánk történetében örökké tartó emléket állított magának a budapesti testvéregyházak volt közgondnoka, néhai Stephany Lajos úr, aki iskolánknak végrendeletében 10.000 koronát hagyományozott. Áldott legyen emlékezete, s nemes példája buzdítson másokat hasonló cselekedetre!

A tanulók egészségi állapota a lefolyt iskolai évben is kedvezőnek mondható.

A kérielhetlen halál azonban mégis kiragadott a gyermek-seregéből két kedves fiút: Surány Emil második és Huszár Béla harmadik osztályú tanulót. A Mindenható vigasztalja a mélyen süjtött szülőket! A boldogultak tanuló társai mind a két esetben azzal fejezték ki részvétüket, hogy koszorút helyeztek elhunyt társuk ravatalára.

Ragados, fertőző betegségek közül nagyobb számmal csak kanyaró fordult elő (összesen 23 eset); kisebb számmal a vörheny (6 eset); diftéria (4 eset) és bányahimlő (4 eset).

Hivatalosan ki volt tiltva fertőző betegség miatt az elemi fiúiskola 24, az elemi leányiskola 12 és a polgári leányiskolának 1 növendéke. A családban előfordult fertőző betegség miatt az elemi fiúiskola 13, az elemi leányiskola 9, s a polg. leányiskola 7 növen-

déke. A felgyógyult tanulókat mindig csak a fertőzőképesség megszüntét igazoló hatósági orvosi bizonyítvány alapján bocsátottuk újból az iskolába. Egyéb intézkedésekre, osztályzárásra stb. nem volt szükség.

Az iskolaév elején fenyegető himlőjárványra való tekintettel a közegészségügyi hatóság az újraoltásra kötelezett tanulók beoltását már az ősz elején rendelte el. Ennek alapján az önként jelentkezőket, valamint azokat, akik hatósági-, házi- vagy más magánorvos útján magukat be nem oltatták, az iskolaorvos az iskolában oltotta be.

Ragadós szembetegség (különösen trachoma) az idén sem fordult elő.

A torna, kézimunka, rajz és éneklés alól felmentett tanulók száma az utóbbi években megszokottat nem haladta meg.

Az iskola épületében és berendezésében a múlt évhez képest egészségi szempontból lényegesebb változás nem volt. Összes tantermeink padlóját pormentesítő olajjal vonattuk be.

Az iskolaorvos egyik-másik tanterem, különösen a tornaterem levegőjét por- és baktériumtartalmára tekintettel ismételtelen kedvező eredménnyel vizsgálta meg.

Az egészségtan tanítás keretében Bexheft Ármin iskolaorvos három ízben vezette tanulmányi kirándulásra (mindenkor tanítónői kísérettel) a IV. polg. leányosztály növendékeit. Egyszer az önkéntes mentőegyesület, máskor meg a központi tejcsarnok helyiségeit, berendezését és üzemét figyelték meg; mely utóbbi alkalommal a tejcsarnok igazgatósága tejjel és vajjal kenyérral vendégelte meg a vendégsereget; a husvétii szünet egyik napján pedig az egyetemi közegészségtani intézetet látogatták meg, ahol Liebermann Leo egyet. tanár, intézeti igazgató úr engedelmével az iskolaorvos az intézet egészségügyi berendezését, néhány fontosabb egészségtani kísérletet és a gyakorlati életben is könnyen végezhető élelmiszer- vizsgáló eljárást mutatott be.

Polgári leányiskolánkkal kapcsolatos „Ev. Leányegyesület“ ez évben is folytatta működését, Schotz Margit, Fuchs Paula k. a. és Klimó Kálmán vallásos felolvasások és szavatok által, Isten országa felvirágzásának egyik szerény tényezőjének bizonyult.

Iskolánk és növendékeink egyéb körülményeiről beszámolni az értesítőben közölt statisztikai adatok.

Scholtz Lajos

ISKOLÁNK TANÍTÓ-TESTÜLETE.

A tanító neve	Tanít		Tantárgy, osztály	Hetenkinti óraszám	Jegyzet
	egyált. mióta?	nálunk mióta?			
Bartsch Aurél	1907	1907	I. és II. polgári osztályban	15	
Bexheft Ármin dr. . .	1897	1897	Tanítja az egészség-tant a IV. polg. oszt.	2	Iskolaorvos
Bruckner Frigyes . . .	1884	1900	Tanítja az éneket	10	Gyülekezeti orgonista
Döbrentey Irén	1890	1896	A II. elemi leányosztály tanítónője	20	—
Falvay Antal	1862	1866			Szabadságon van
Fuchs Paula	1903	1903	Tanítja a polg. oszt. a kézimunkát	16	—
Özv. Gerzsó Károlyné	1883	1883	Kézimunka tanítónő a II. és III. elemi leányosztályban	10	—
Győry Ella	1905	1905	Tanít a polgári leányosztályokban	19	Az ifjus. könyvtár kezelője
Jakobei Margit	1891	1891	Az I. elemi leányosztály tanítónője	20	—
Jakobei Erzsébet . . .	1905	1905	Kézimunka tanítónő a IV. elemi oszt.	5	Beteghelyettesítő és irodai s. t.
Kalma Pál	1897	1899	A II. fiaszt. tanítója	20	Könyvtárnok
Klimó Kálmán	1905	1906	Tanítja a vallást a polg. leányoszt.-ban	8	—
Lamann György	1899	1907	Az I. fiaszt. tanítója	20	—
Mikolik Kálmán	1875	1880	Tanít a polg. leányosztályokban	18	Az esp. isk. biz. tagja s a term. szertár őre
Mokry Eszter	1894	1894	A IV. elemi leányosztály tanítónője	19	—
Scholtz Lajos	1874	1874	Tanít a polg. leányosztályokban	20	H. igazgató
Scholtz Margit	1903	1903	Tanítja a polg. oszt. a mértant és rajzot	18	—
Szűsz Lajos	1897	1906	A III. fiaszt. tanítója	19	—
Trauschenfels Elza . .	1905	1906	A III elemi leányoszt. tanítónője	19	—
Windt József	1903	1903	A IV. fiasztály tanítója	24	A fiasztályok tornatanítója

JEGYZET: A francia nyelvet Fuchs Paula kisasszony tanította. Hitoktatók: Tiszt. Horváth József, róm. kath. belv. káplán; Kondor Ignác, dr. Friedliber és dr. Scheiber Lajos, az izr. hitközség hitoktatói.

ÓRABEOSZTÁS.

Tantárgy	Elemi fiúiskola				Elemi leányiskola				Polgári			
	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.	I.	II.	III.	IV.
Vallástan	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Magyar olvasás, irány s nyelvtan	4	4	4	4	6	4	4	4	4	3	3	4
Német olvasás, irány s nyelvtan	—	4	2	2	—	3	3	3	3	3	3	3
Számтан	6	5	4	4	6	5	3	3	3	2	2	3
Mértan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	1	—
Földrajz	—	—	} 3	2	—	—	} 3	2	2	2	1	1
Történet- s alkotmánytan . .	—	—		2	—	—		1	—	2	2	3
Természetrájs	—	—	2	2	—	—	2	2	2	2	—	—
Vegytan és ásványtan . . .	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	3	—
Természetтан	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Háztartástan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—
Egészségtan	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2
Beszéd- és értelemgyakorlat	5	2	—	—	5	3	—	—	—	—	—	—
Írás	2	1	1	1	—	1	1	1	2	1	1	—
Rájs	1	1	1	1	1	1	1	1	2	2	2	2
Ének	—	1	1	1	—	1	1	1	2	2	2	2
Testgyakorlás	—	—	2	2	—	—	2	2	2	2	1	1
Kézimunkák	—	—	—	—	—	3	3	3	2	2	2	2
Franczia nyelv mint rend- kívüli tantárgy	—	—	—	—	—	—	—	—	(2	2	2	2)
Heti összeg :	20	20	22	23	20	23	25	25	26	26	26	27

A bevégzett tananyag.

a) A népiskolában.

I. OSZTÁLY.

Osztálytanító a fiuknál: L a m a n n György.
A leányoknál: J a k o b e i Margit.

1. Vallástan.

12 bibliai történet az ó- és 12 történet az ujszövetségből.
Egyházi énekek és imák.

2. Magyar nyelv.

Magyar írás és olvasás a nyelvtan alapfogalmainak idevonatkozó része, szorosabb meghatározás nélkül.
Egyszerű nyelvtani gyakorlatok megfejtése szóval és írásban.

3. Számтан.

A négy alapszámítás szóval és jegyekkel az 1—30-ig terjedő számkörben.

4. Szemléltető oktatás.

Az iskola, a szülői ház, házi állatok; a kert, az utca, a helység, kézművesek, kereskedők; a mező, rét, erdő; néhány háziállat és növény; a hegy, a víz; időváltások.

Elbeszélések a gyermeki életből; állatmesék. Gyermekdalok és költemények.

II. OSZTÁLY.

Osztálytanító a fiuknál: K a l m a Pál.
A leányoknál: D ö b r e n t e y Irén.

1. Vallástan.

A tanterv által előírt bibliai történetek, imák és egyházi énekek.

2. Magyar nyelv.

A helyes olvasás gyakorlása. A főmondat és ennek különféle alakjai; a főnév, tulajdonnév, ige, személyes névmás, melléknév és számnév. Rövid nyelvtani feladványok. Költemények emlékelése.

3. Német nyelv.

A német irva-olvasás tanítása, német szók gyűjtése és beszélgetések az egyszerű mondat körében. Versek s egyszerű fordítások.

4. Számтан.

A négy alapművelet az 1—500-ig terjedő számkörben elvont és megnevezett számokkal. A mértékek megismertetése.

5. Szemléltető oktatás.

A házi állatok és néhány a kertben, mezőn, erdőben, vagy vízben élő állat; a legfontosabb növények és ásványok. Némely földrajzi fogalmak; a határ és az abban látható főbb tárgyak. Budapest székesfőváros kerületei.

6. Szépirás. — 7. Rajz. — 8. Ének.

III. OSZTÁLY.

Osztálytanító a fiuknál: Szűsz Lajos.
A leányoknál: Trauschenfels Elza.

1. Vallástan.

A bibliai történetek összefüggésökben, Jézus és az apostolok élete s főbb tanai; az Ur imája; szentírásbeli mondatok és egyházi énekek.

2. Magyar nyelv.

Az értelmes és helyes hangsúlyozással való olvasás. Az egyszerű és bővített mondatban előforduló mondat- és beszédrészek: a név- és igeragozás elemei, valamint a helyesírás főbb szabályai. Alkalmos versek és velősebb mondatok betanulása.

3. Német nyelv.

Olvasás és írás, beszéd- és fordítási gyakorlatok; költemények betanulása.

4. Számtan.

Az 1-től—10,000-ig terjedő számkörben a négy alapművelet alkalmazott példákban. A különféle mértékek ismertetése.

5. Földrajz és hazai történelmi képek.

A főváros s ennek környéke. Pest-Pilis-Solt-Kiskun vármegye és hazánk egyes vidékeinek megismertetése kapcsán egyes történelmi képek.

6. Természetrajz.

A gerinces állatok; a növényországból a legszükségesebb tudnivalók s egynéhány ásvány.

7. Szépirás. — 8. Rajz. — 9. Ének. — 10. Torna.

IV. OSZTÁLY.

Osztálytanító a fiuknál: Windt József.

A leányoknál: Mokry Eszter.

1. Vallástan.

Az Isten, önmagunk és embertársaink iránt való kötelességek ismertetése a 10 parancsolat és a hegyi beszéd tárgyalása által; az apostoli hitvallás ágazatainak ismertetése és megmagyarázása a bibliai történetek alapján; szentírásbeli helyek és egyházi énekek.

2. Magyar nyelv.

Az értelmes és szép olvasás. A tő-, csonka-, bővített-, összevont és összetett mondatok megkülönböztetése; a ragok és képzők ismertetése; a mondatokhoz kapcsolt írásbeli gyakorlatok. Szavaltatok.

3. Német nyelv.

Olvasás, írás, beszéd-, szavaltat- és fordítási gyakorlatok. Szógyűjtemény.

4. Számтан.

A négy alapművelet begyakorlása nagyobb megnevezett és különnevű számokkal; ezeknek egyneműekké való változtatása és a közönséges életben előforduló törtszámok.

5. Földrajz.

Magyarország megyénként; a magyar államot környező államtestületek; az osztrák állam és Európa államainak általános ismertetése.

6. Történet.

A történeti képek bővítése és az időszakok szerint való rendezése által nemzetünk fontosabb történeti mozzanatainak ismertetése.

7. Természetisme.

A gerinctelen állatok; a leginkább használt növények és ásványok ismertetése.

8. Rajz. — 9. Szépirás. — 10. Ének. — 11. Torna.

b) A POLGÁRI I. polgári

Osztályfőnök :

Tantárgy	Heti óra-szám	Tanító	Tankönyv
Vallástan	2	Klimó Kálmán	Bereczky S. : Biblia-ismer-tetés. Kaczian : Kiss énekeskönyv.
Magyar nyelv	4	Bartsch Aurél	Dr. Gyulay B. Olvasókönyv I. r. Torkos L. Magyar nyelvtan.
Német nyelv	3	Bartsch Aurél	Jausz K. Német olvasó-könyv I. r.
Földrajz	2	Győry Ella	Hunfalvy-Schneider I. Földrajz Atlasz.
Számтан	3	Mikolik Kálmán	Vajdafi. Számтан I.
Természetráajz	2	Mikolik Kálmán	Szécskay : { Állattan és Növénytan I.
Szépírás	2	Bartsch Aurél	—
Ének	2	Bruckner Frigyes	Szőnyi T. Énekeskönyv.
Rajz és mértan	2	Scholtz Margit	—
Női kézimunkák	2	Fuchs Paula	—
Testgyakorlat	2	Scholtz Lajos	—
Francziá nyelv	2	Fuchs Paula	Ch. Noel : Premières lectures françaises.

LEÁNYISKOLÁBAN.

leányosztály.

Bartsch Aurél.

T a n a y a g

A biblia fontossága; a Szentírás története és az ó-szövetség egyes könyveinek részletes ismertetése. Bibliaolvasás. Egyházi énekek. A 10 parancsolat. J. Dr. Luther M. kis kátéja.

Szép és értelmes olvasás, főképp a hazai történelemre és a magyar népeletre vonatkozó olvasmányok értelmezése és tartalmuk rövid összefoglalása. — Alkalmas olvasmányok alapján az egyszerű bővített mondat fő- és mellékrészei, a beszédrészek meghatározása, a teljes név- és igeragozás és a szóképzés. Kisebb versek szavalása. Hetenkint 1, csak az iskolában tartott írásbeli gyakorlatul diktandó írás vagy kisebb mesék és leírások fogalmazása.

Írás és olvasás. Helyesen hangsúlyozott értelmes olvasás Szógyűjtés Beszédgyakorlatok. Könnyebb leírások és elbeszélések, mesék: tollbamondás. Helyesírási és szavalási gyakorlatok.

A magyar korona országainak, az osztrák tartományoknak és Európa többi országainak természeti és politikai földrajza részletesen.

A négy alapművelet elvont, egy- s különnevű számokkal. Arányosság és az egyszerű hármasszabály. A métermértékek és a hazai pénzek ismertetése Feladatok megfejtése fejben, táblán és füzetben.

Téli hónapokban: A gerincesek jellemzőbb alakjainak részletes leírása és osztályozása, tekintve azok hasznát, korát és elterjedési viszonyait.

Nyári hónapokban: Több virágos növény leírása, tekintettel főbb alakjainak jellegükre s ipari fontosságukra. Egy kis herbarium készítése.

A fali táblán való előírás után ütenyezéssel a magyar és német abc kis és nagy betűi, magyar és német folyóírás. Helyes toll- és testtartás

Az öntudatos helyes énekléshez szükséges zeneelmélet: zongoragyakorlatok. A keményhangsorok. Egyházi énekek. Egyszólamu dalok.

Mértani alapfogalmak. Az egyenes vonalak mérése, osztása és egybeállítása rajzeszközökkel és szabadkézzel. Egyenes vonalú síkdíszítmények, egyszerű padozatminták és meander-szalagok rajza. Szemléltetett egyszerű tárgyak rajzolása.

Egyszerű kalotaszegi varrottás. Kereszt- és száröltés. Recézés, a filet guipure különböző öltéseivel

Rend- és szabadgyakorlatok: különféle tag- és törzsgyakorlatok. A természetes járás halkán, dobbantással és utánlépéssel; ugrás. Szergyakorlatok: a vízszintes és rézsutos lábtón, lebegőfán, lengő kötélén, támfán és gyűrűhíntán.

Játék: Labdadobás. Lánccjáték. Farkas és bárány.

A kiejtés begyakorlása Írás és jelek. A háromféle névelő, főnév és ejtegetése, adjectív, possessív, demonstratív, tulajdonnevek, proposition számnevek. Avoir és être főbb alakjai. Fordítások. Szavalás. Hetenkint 1 írásbeli gyakorlat.

II. polgári

Osztályfőnök

Tantárgy	Heti óra-szám	Tanító	Tankönyv
Vallástan	2	Klimó Kálmán	Bereczky : Bibliai ismertetés. Kis énekeskönyv.
Magyar nyelv	3	Bartsch Aurél	Dr. Gyulay B. olvasókönyve II. r. Torkos L. Magyar nyelvtan.
Német nyelv	3	Bartsch Aurél	Jausz K. Német olvasó- könyv II. r.
Történelem	2	Győry Ella	Kozma : Világtörténelem.
Földrajz	2	Győry Ella	Hunfalvy : Földrajz II. Lange-Cherven : Atlasz.
Számтан	2	Mikolík Kálmán	Vajdafy : Számтан II.
Mértan	1	Scholtz Margit	—
Természetrajz	2	Mikolík Kálmán	Szécscay : Állat- és növény- tan II.
Ének	2	Bruckner Frigyes	Szőnyi : Énekeskönyv.
Írás	1	Mikolík Kálmán	—
Rajz	2	Scholtz Margit	—
Kézimunka	2	Fuchs Paula	—

leányosztály.

Györy Ella.

T a n a n y a g

Az új szövetség egyes könyveinek részletes ismertetése és íróinak története. Bibliai olvasás. Az apostoli hitvallás Az úr imádsága. Egyházi énekek.

A magyar nyelv mondat- és alaktana folytonos elemzéssel, kiváló figyelemmel a helyesírásra és az írásjelek használatára; a népnyelv ismertetése s a hibás kiejtés ellenőrzése; a rokonértelmű szók bemutatása és gyakorlása. Mondatrövidítés. A körmondat. Prózai és verses olvasmányok Nyelv-tani feladatok. Kéthetenként írásbeli dolgozatul leírások s egyéb önálló fogalmazványok. Szavaltatok.

Az alaktan. A bővített és összevont mondat. Prózai és költői szemelvények. Szógyűjtés. Tollbamondás és helyesírási gyakorlatok, mesék, elbeszélések. Szavaltatok.

A történelem fogalma. Az ókori népek történelme röviden, a görögök és rómaiaké részletesebben. A középkorból a népvándorlás. N. Károly birodalma.

Ázsia, Afrika, Amerika és Ausztrália földrajza, különös tekintettel a természeti viszonyokra. A tanult földrészek vázlatainak készítése

Az I. osztályban tanultak ismétlése. Az időszámítás körébe tartozó számítások. Tizedes törtek. Az összetett hármasszabály egész és tíz. törtszámokkal. — A növendékek az elősoroltakat fejben, táblán és füzetben gyakorolják és dolgoznak iskolai és házi feladatokat is.

Pont, vonalak és szögek fekvése és mérése. A három-, négy- és sokszög, a kör és kerület főtulajdonságai és alakítása; továbbá szerkesztések alapján az idomok összeillősége és hasonlósága.

Az őszi hónapokban: a hazai gyümölcsök szemléltető leírásos osztályozása. **Téli hónapokban:** az állattan gerinctelen osztályai rendszeresen az egyes főbb jellemek kiemelésével. **A tavaszi hónapokban:** a fontosabb mezőgazdasági, kerti és konyhanövények, fák, mérges növények osztályozása és a herbariumkészítés folytatása.

A hangjegyek nevei és értéke: az ütemek, a hangsúly és a hangközök elméletileg és gyakorlatilag. Egyházi énekek; egy- és kétszólamú dalok és magyar népdalok.

Magyar és német folyóírás gyakorlása mint az I. osztályban.

Vegyes és görbevonalu síképitmények rajzolása táblarajzok nyomán rajzeszközökkel és szabadkézzel. Természet után való rajzolás.

Vászon mintakendő a fehérvarrás alapöltéseivel, különböző ájour és száлкаöltéssel. Betűjegyzés. Magyar stylben tartott lapos himzés és töltőöltés.

Tantárgy	Heti óra-szám	Tanár	Tankönyv
Testgyakorlatok	2	Scholtz Lajos	—
Francia nyelv (fakultative)	2	Fuchs Paula	Ch. Noel : Premières lectures françaises.

III. polgári

Osztályfőnök :

Tantárgy	Heti óra-szám	Tanár	Tankönyv
Vallástan	2	Klimo Kálmán	Bereczky S. : Egyháztörténet. Kis énekeskönyv.
Magyar nyelv	3	Győry Ella	Révy Ferenc : Stylistika. Arany : Toldi (magyarázata Lehr Albert).
Német nyelv	3	Mikolik Kálmán	Dietlein : Leitfaden zur deutschen Literatur.
Történelem	3	Győry Ella	Kozma : Világtörténelem.
Földrajz	1	Győry Ella	Hunfalvy : Földrajz. Lange-Cherven : Atlasz.
Vegytan, ásványtan és földtan	3	Scholtz Lajos	Rybar : Vegytan és ásványtan.

T a n a n y a g

Rendgyakorlatok: kanyarodások, körülkörös, fordulatok járásközben. Szabadgyakorlatok: összetett hármas gyakorlatok, hintajárás, bibiczjárás. Szergyakorlatok: ugrószámolyokon, függeszkedés, létrán lebegőjárás és egymásnak kerülése gerendán; gyakorlatok lengő kötélén és gyűrűhintán. Labdajáték.

Alaktani ismétlések. A rendes igék tüzetes ragozása; használtabb rendhagyó igék. névmások, határozók s a névragozás részletesen. Mondatok készítése. Olvasás, fordítás és az olvasmányok tartalmának elbeszélése. Diktéek, nyelvtani és helyesírási gyakorlatok. Versek, prózai darabok és kisebb párbeszédek könyv nélkül.

leányiskola.

Mikolík Kálmán

T a n a n y a g

A keresztyén egyház története a 30 éves háboruig, különösen a hitjavítás hazánkban. A szentségek.

Nyelvtani ismétlések elemzés közben költői és prózai olvasmányok alapján. Az egyszerű és szép stylus sajátosságai, kiváló tekintettel a magyar nyelv eredeti sajátosságaira. Prózai és vers alak. Hangsúlyos és időmértékes verselés. Az írásművek felosztása, a prózai műfajok és a közéleti fogalmazványok. Irály és verstani elemzések. A r a n y T o l d i j á n a k tárgyalása. Irálygyakorlatul: levelek, ok- és ügyiratok. Szavaltatok.

Az összetett mondat. A körmondat. A verstan elemei. Elbeszélő, költői műfajok. Kéthetenként írásbeli dolgozat, részint szabadon, részint az olvasmányokból merítve.

A papság és császárság küzdelmei, a keresztes hadjáratok. D'Arc Johanna: a Habsburgok a középkor végén. Spanyolország felszabadulása. Találmányok. A reformáció. Habsburgok világbirodalma. A németalföldi szabadságharc. A 30 éves háboru. XIV. Lajos kora. Az angol forradalom. II. Frigyes. Nagy Péter. Az északamerikai szabadságharc. A francia forradalom. Napoleon. A német birodalom és az olasz királyság megalkulása.

Kapcsolatban a történeti tanítással az eddig tanultak ismétlése, áttekintése és gyakorlása a térkép folytonos használata mellett.

A levegő és a víz elemeinek ismertetése. Elem és összetett test. Kristályok. Nem fémes elemek és azoknak fontosabb vegyületei. A savak. A könnyű és nehéz fémek. Öntvény. Aljak. Sók. A szervesetlen testek alaki, természetani és vegytani tulajdonságai. Kőzetan és Földtan. Szerves vegytanból: illó olajok és gyanták, szénhidrátok, a szeszes erjedés, az alkoholok, a savak, zsiradékok, festő anyagok, alkoholoidok és fehérnye anyagok.

Tantárgy	Heti óra-szám	Tanító	Tankönyv
Háztartás	1	Mikolík Kálmán	Sebestyénne Stetina J. Gazdaságtan fels. leányiskolák számára.
Számтан	2	Scholtz Lajos	Vajdaly : Számтан III.
Mértan	1	Scholtz Margit	—
Írás	1	Mikolík Kálmán	—
Rajz	2	Scholtz Margit	—
Ének	2	Bruckner Frigyes	Szőnyi : Énekeskönyv.
Kézimunka	3	Fuchs Paula	—
Testgyakorlás	1	Scholtz Lajos	—
Franczia nyelv	2	Fuchs Paula	Noel : Premières lectures françaises (haladóknak)

IV. polgári

Osztályfőnök :

Tantárgy	Heti óra-szám	Tanító	Tankönyv
Vallástan	2	Klimó Kálmán	Bereczky S. Ev. hit- és erkölctan. Kis énekeskönyv.
Magyar nyelvtan	4	Győry Ella	Novák Sándor : A magy. nemz. irod. ismertetése.

T a n a n y a g

Alapfogalmak. A termelés főágai. A vagyonszerzés. A nő szerepe és hivatása a házi gazdaság vezetésében. A takarékoság fontossága. Költségvetés. A lakás, butorok, ruházat és élelmiszerek, azoknak beszerzése és eltartása. A háztartási munkák megosztása. A házi tüzhely szentsége.

Közönséges törtek. Olasz gyakorlat. Egyszerű és összetett hármasszabály törtekkel. A hazai pénzek és mértékek folytonos ismétlése.

A három-, négy- és sokszög s a kör kerületének, s egyszerű szabályos testek térfogatának s felszínének ismertetése, illetve kiszámítása.

A magyar és német folyóírás gyakorlásán kívül a ronde-írással diszbetű.

Sikékitmények rajzolása és festése különböző stylben magyarázattal kísért táblai előrajzok és természeti tárgyak nyomán.

A hangközök és lépcsők folytatólagos ismertetése és továbbgyakorlása. A skálák képzése és éneklése minden hangnemben. Két- és háromszólamu gyakorlatok és énekek. Chorálok.

Magyar mintájú zsebkendő és betűhímzés. Színes magyar hímzés. Eredeti áttört kalotaszegi varrottas.

Kanyarodások játékközben, csillagfelállítás. Forgólépés, járás, csuszószök-tetés. Botgyakorlatok. Magas és távugrás. Zsámolyon átugrás, gyakorlatok gyűrűhintán: fordulattal, lábműködéssel felhuzódás; körhintán: futás és mérsékelt repülés; létrán függeszkedés lóballással; támfán: mellső és hátsó fekvő támasz. Játékok.

Értelmes olvasás és ennek alapján folytonos beszédgyakorlatok. Az egyszerű bővített mondat ismertetése, mondatrészei és beszédrészei elemzése, verses és prózai darabok megtanulása. Copiek, nyelvtani gyakorlatok, dicsőek és kis compositiók olvasmányok alapján. Beszédgyakorlatok a közéletből merített dolgok köréből.

leányosztály.

Scholtz Lajos.

T a n a n y a g

Hittan. A választanok. Erkölcsan. Az ágostai hitvallás és az apollógia részletes ismertetése. Egyházi énekek.

Költői művek olvasása és esztétikai fejtegetése, szavalása és ezek alapján: a költői műfajok ismertetése és a kiváló magyar írók méltatása. Az irodalomtörténet vázlata. Kéthetenként írásbeli dolgozatok leginkább az olvasmányokból merítve, a főalakok jellemrajzát adva és fogalommagyarázatok, elmélkedések.

Tantárgy	Heti óra-szám	Tanító	Tankönyv
Német nyelv	3	Mikolík Kálmán	Dietlein : Lehrbuch der deutschen Literatur.
Történelem és alkotmánytan	3	Győry Ella	Baróti-Csánki : M. történ. és Csiky : Alkotmánytan.
Földrajz	1	Scholtz Lajos	Emődi : Természettan és csill. földrajza.
Számтан	3	Scholtz Lajos	Vajdafy : Számтан II.
Természettan	2	Scholtz Lajos	Emődi : Természettan.
Egészségtan	2	Bexheft Ármin dr.	Csapody-Gerlóczy : Egészségtan.
Ének	2	Bruckner Frigyes	Szónyi : Énekeskönyv.
Rajz	2	Scholtz Margit	—
Kézimunka	3	Fuchs Paula	—
Testgyakorlat	1	Scholtz Lajos	—
Franczia nyelv	2	Fuchs Paula	Salarien : Franczia olvasmányok.

T a n a n y a g

A klasszikus iskola kiváló tagjai: Klopstock, Lessing, Herder, Goethe, Schiller életrajzai és egyes műveinek megismertetése. Szavalatok. Két-hetenként egy írásbeli szabad dolgozat (Sprichwort-Erklärung. Schilderung-Erläuterungen).

Magyarország története összefüggő előadásban a legrégebbi időtől fogva a legújabbig, az alkotmánynak fontosabb intézményeire való tekintettel s a növendék nemzeti érzületének és jellemének fejlesztése céljából. Magyarország természeti és politikai földrajzának áttekintése.

Kapcsolatban a természettannal. A csillagászati földrajz elemei, a csillagok felosztása. Naprendszerünk. A föld és ábrázolása. Látóhatár. Földrajzi hosszúság s szélesség. A föld forgása és keringése. Nappálya. Naptávol, napközeli. Nap- és évszakok. Földövek. A hold mozgása és fényváltozásai. Nap- és holdfogyatkozás. Álló csillagok; csillagképek. Az egyes tünemények magyarázata megfelelő földrajzi készülékek segítségével történik.

A százalékszámítás és alkalmazása. A láncszabály. A hazai és a legfontosabb külföldi pénznemek ismertetése és átszámítása. Egyszerű és összetett részarányos osztás Vegyiösszabály. Arany- és ezüstöntvényekre, vertpénzekre és állampénzpapírokra vonatkozó számítások. Gyakorlati példák kidolgozása táblán és füzetben.

A természettan alapfogalma. A testek általános tulajdonságai. Azok halmaza A hő és annak hatása. Hőmérő. A szilárd, cseppegős és terjengős testek egyensúlya és mozgása. A hangtan. A fénytán. A delejesség. A villamosság. Mindez kísérletek alapján magyarázva.

Az egészség és betegség fogalma. Az egészségre ható tényezők. A mozgás, érzés. Erzékek. A légzés. A vérkeringés. Táplálkozás. Mérgezés. Rög-töni segély. Ragályozás. Sebfertőzés. Betegápolás. Az emberi szervezet egyes részeinek megóvására, ápolására és fejlesztésére vonatkozó szabályok. A testi nevelés főbb elvei.

Az énekhez szükséges ismeretek az összhangzattanból. Több szólamú női karok. Műdalok jeles dalszerzőktől. Kétszólamú choralok.

Bevezetés a távlati rajzolásra. Távlati rajzolása egyenes vonalnak, síklapnak és egyszerű szögletes testeknek. A színharmonia ismertetése és síkétképmények rajzolása és festése. Domboru gipszétképmények rajzolása, kórrajzban, majd árnyékolva.

Női ing varrása, himzett vagy àjour betéttel, hurkolt csikkal. Foltzott mintakendő, vászon és damaszt mütöméssel; gomblyukvarrás és betűjegyzés.

A III. oszt. anyaga nagyobb kiterjedésben és nehezebb összeköttetésben; a testgyakorlás- tanításból kifolyó utasítások a gyakorlati életre.

Az előző osztályokban elsajátított ismeretek kiegészítése egyes olvasmányok tárgyai és alakí kezelése alapján. Később levelek fogalmazása. Fordítás, beszéd- és szavlati gyakorlatok.

TANKÖNYVEINK.

Használt tankönyvek	Fü osztály- ban	Leányosztály- ban
1 Bereczky S Bibliatörténetek	II III.	II. III.
2 Bereczky Hit- és Erkölcstan	—	IV. polg.
3 Györi V. és Kaczián J Luther kis kátéja	IV.	I—IV. polg.
4 Bereczky Egyháztörténet	—	III. polg.
5 Bereczky Biblia ismertetése	—	I. II. polg.
6 Kis énekeskönyv	III. IV.	I—IV. polg.
7 Testamentom v. Biblia olvasókönyv	IV.	IV. I. II. III. IV.
8 ABC- és olvasókönyv Péterfy és társaitól	I.	I.
9 Kurz S. Németh ABC	II.	II.
10 Komáromy, Lakits s. t. olvasókönyv	II. III. IV.	II. III. IV.
11 Révy Magyar olvasókönyv	—	I. II. polg.
12 Lehr Arany Toldija	—	III. polg.
13 Jausz Lesebuch I. II.	III. IV.	III. IV.
14 Jausz György német olvasókönyv polgári iskolák számára	—	I. II. polg.
15 Komáromy magyar nyelvtan	II.	II.
16 Bárány nyelvkönyv I. II.	III. IV.	III. IV.
17 Torkos L. magyar nyelvtan	—	I. II. polg.
18 Révy F. Stilstika	—	III. polg.
19 Novák S magyar nemz. irodalom ismertetése	—	IV. polg.
20 Dietlien Leitfaden d. deutschen Litteratur geschichte	—	III. IV. polg.
21 Füredi számtani példatár	II. III.	II. III.
22 Emericzy számtani példatár IV.	IV.	IV.
23 Vajdafy számtan I. II.	—	I. II. III. IV. polg.
24 Mikolik földrajza	III.	III.
25 Gáspár földrajza	IV.	IV.
26 Hunfalvy-Schneider földrajza	—	I. II. III. polg.
27 Német-Magyarország hegy- és vizrajzi térképe	IV.	IV. I. polg.
28 Lange-Cherven földrajzi atlasz	—	I. II. III. polg.
29 Ballagi K. és Nagy L. magyarok története	IV.	IV.
30 Kozma világtörténelem	—	II. III. polg.
31 Baróti-Csánki magyarok történelme	—	IV. polg.
32 Csiky alkotmánytan	—	IV. polg.
33 Csapody-Gerlóczy egészségtan	—	IV. polg.
34 Báthory természetrajz	IV.	IV.
35 Emödi természettan és csill. földrajz	—	IV. polg.
36 Szécskay állat- és növénytan I. II.	—	I. II. polg.
37 Rybar vegytan és ásványtan	—	III. polg.
28 Sebestyén Stetina J. gazdaságtan	—	III. polg.

AZ ISKOLA TANESZKÖZEI, ÉVI JÖVEDELME ÉS KIADÁSAI.

Az iskola neve	tannyelv	Épü- lete		Épületé- ben van		Taneszközei										Évi bevétel							Évi kiadás								
		tulajdon	bérlet	tanterem	tanítólak	tornaterem, iroda v. mellékhelyiség.	fekete írótábla	hányféle fali olv. tábla gyűjtemény	fali térkép	földgömb	Természetrajzi eszközök			Természet- tani vagy vegytani eszközök			Könyvtár	Tőkep. kamatjából	Tandijból	Székesf. segélyből	Egyh. áldozatokból	Vegyesekből	Köz egyh. pénztár	Összesen	Fizetés	Fűtésre, tisztogatásra, javításra	Felsz. és tanszerek	Nyomtatványok	Egyebekre	A tantermek bérért	Összesen
											ábra gyűjtem.	termész. gyűjtem.	ábra gyűjtem.	termész. testek gyűjtem.	Könyvtár																
A budapesti Deák-téri ág. hitv. ev. testvér-egyhá- zának (4. o.) fiúiskolája	m a g y a r	—	—	5	1	1	6	3	10	1	4	4	—	—	1 tanító 1708, ifjusági 347 kötettel	3840.60	39791.—	12000.—	279.10	133.70	19403.78	75448.18	50162.30	4668.40	2194.01	377.47	556 —	17490.—	75448.18		
A bpesti Deák-téri ág. hitv. ev. testvér-egyházának (4. oszt.) leányiskolája	k ö z ö s e n i	—	5	—	1	6	4	10	1	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
A bpesti Deák-téri ág. hitv. ev. testvér-egyházának (4. o.) polg. leányiskolája	—	—	9	1	1	7	—	18	3	4	5	4	4	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	
		1	—	19	2	3	19	7	38	5	12	13	4	4																	

TANULÓINK SZÁMÁNAK TÁBLÁZATOS KIMUTATÁSA.

Osztály	A tanulók száma			Vallás					Anyanyelv				Születési év								Szüleinek polgári állása					Tandij													
	beiratott	Ezek közül		ág hitv. ev.	reform.	unitárius	róm. kath.	görög kath.	izraelita	magyar	német	tót	egyéb	1902	1901	1900	1899	1898	1897	1896	1895	1894	1893	1892	1891	értelmiségi	kereskedő	iparos	földb. v. bérlo- szem. szolgálat- tevő v. szőziga	fizető	tandijmentes								
		meghalt	kimaradt																																				
I. fiu	50	—	2	13	1	—	7	1	28	48	1	—	1	2	48	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19	18	11	—	2	44	6
II. „	63	1	—	26	3	2	9	—	23	60	3	—	—	—	5	51	6	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	19	25	15	—	4	54	9	
III. „	49	1	1	21	2	—	5	—	21	44	4	—	1	—	—	—	45	4	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	18	11	16	—	4	41	8	
IV. „	72	—	2	30	4	—	10	—	28	62	10	—	—	—	—	—	4	54	13	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	24	27	14	2	5	59	13	
Összesen fiuk	234	2	5	90	10	2	31	1	100	214	18	—	2	2	53	51	55	59	13	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	80	81	56	2	15	198	36		
I. elemi leány	44	—	2	14	3	—	7	—	20	44	—	—	—	—	32	12	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	14	11	—	4	38	6	
II. „ „	42	—	1	23	5	—	3	—	11	41	1	—	—	—	1	28	12	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	7	17	—	3	33	9	
III. „ „	39	—	1	17	2	—	4	—	16	38	1	—	—	—	—	—	31	5	3	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	11	14	14	—	—	33	6	
IV. „ „	46	—	3	17	3	—	2	—	24	42	4	—	—	—	—	—	1	29	13	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	15	16	14	—	1	40	6	
Összesen elemi leányok	171	—	7	71	13	—	16	—	71	165	6	—	—	—	33	40	44	35	16	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	56	51	56	—	8	144	27		
I. polg. leány	69	—	4	38	3	1	4	—	23	57	10	2	—	—	—	—	—	—	43	23	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	23	11	30	—	5	58	11	
II. „ „	57	—	5	29	3	1	3	—	21	49	7	—	1	—	—	—	—	—	—	38	17	1	1	—	—	—	—	—	—	—	—	12	28	12	1	4	47	10	
III. „ „	54	—	—	22	2	—	5	—	25	52	2	—	—	—	—	—	—	—	—	4	32	14	3	1	—	—	—	—	—	—	—	16	14	21	1	2	42	12	
IV. „ „	58	—	—	25	1	—	6	—	26	50	5	2	1	—	—	—	—	—	—	—	—	3	38	12	4	1	—	—	—	—	—	18	18	18	—	4	51	7	
Összesen polg. leányok	238	—	9	114	9	2	18	—	95	208	24	4	2	—	—	—	—	—	43	65	54	54	16	5	1	—	—	—	—	—	69	71	81	2	15	198	40		
A tanulók főösszege . .	643	2	21	275	32	4	65	1	266	587	48	4	4	2	86	91	99	94	72	67	56	54	16	5	1	—	—	—	—	205	203	193	4	38	540	103			

KIMUTATÁS

a tanítás eredményéről a folyó tanév végén.

Osztály	Vizsgát tett										Főösszeg		
	rendes tanulóink közül					magántanulóink közül*							
	kifünő	jeles	jó	elégséges	elégtelen	összesen	kifünő	jeles	jó	elégséges		elégtelen	összesen
I. elemi fiuosztály . . .	24	15	5	1	3	48	7	1	—	—	—	8	56
II. elemi fiuosztály . . .	18	26	14	3	1	62	7	3	—	—	—	10	72
III. elemi fiuosztály . . .	10	20	12	5	—	47	1	1	—	—	—	2	49
IV. elemi fiuosztály . . .	13	24	24	9	—	70	5	3	—	—	—	8	78
Összesen elemi fiu . . .	65	85	55	18	4	227	20	8	—	—	—	28	255
I. elemi leányosztály . .	23	14	3	1	—	41	5	2	—	—	—	7	48
II. elemi leányosztály . .	10	11	17	1	1	40	4	2	—	—	—	6	46
III. elemi leányosztály . .	6	10	18	2	2	38	—	4	—	—	—	4	42
IV. elemi leányosztály . .	6	20	16	1	—	43	2	4	—	—	—	6	49
Összesen elemi leány . .	45	55	54	5	3	162	11	12	—	—	—	23	185
I. polgári leányosztály . .	2	12	26	17	8	65	—	3	1	—	—	4	69
II. polgári leányosztály . .	3	18	17	9	6	53	1	—	1	1	—	3	56
III. polgári leányosztály . .	2	14	25	10	3	54	1	6	1	3	—	11	65
IV. polgári leányosztály . .	6	18	22	11	1	58	2	2	—	2	—	6	64
Összesen polg. isk leány .	13	62	90	47	18	230	4	11	3	6	—	24	254
Főösszeg	123	202	199	70	25	619	35	31	3	6	—	75	694

* Az adatok június 12-ig bezárólag szólnak.

A tanulók névsora.*

I. elemi fiúosztály.

1 Andé Frigyes, 1901. Bpest, ágh.	26 Kemény István, 1901. Bpest, izr.
2 Almási István, 1901. Bp. róm. kath.	27 Kohn György, 1901. Bpest, izr.
3 Brack Imre, 1901. Bpest, izr.	28 Láng Béla, 1902. Bpest, izr.
4 Bleissner Ernő, 1902. Bpest, ágh.	29 Liebau Sándor, 1901. Bpest, ágh.
5 Balázs István, 1901. Bpest, izr.	30 Magyar László, 1901. Bp. ágh. tdm.
6 Dengyel Pál, 1901. Bpest, ágh.	31 Moravietz János, 1901. Bp. ágh. tdm.
7 Dorn Frigyes, 1901. Budakesz, ágh.	32 Marton László, 1901. Bp. róm. kath.
8 Deutsch Károly, 1901. Bpest, izr.	33 Mannó György, 1901. Bp. gör. kel.
9 Elsner Pál, 1901. Bpest, izr.	34 Petrecz Pál, 1901. Brassó, ágh. tdm.
10 Freddel Ernő, 1901. Bpest, ágh.	35 Pichler Elemér, 1901. Bp. ágh.
11 Fleischmann Miklós, 1901. Bp. izr.	36 Paul Andor, 1901. Bpest, izr.
12 Feld Kálmán, 1901. Bp. izr. kim.	37 Pollák Antal, 1901. Bpest, izr.
13 Fischer Ede, 1901. Fiume, izr.	38 Reich István, 1901. Bpest, izr.
14 Gerő József, 1901. Bpest, izr.	39 Sachs Richárd, 1901. Bpest, izr.
15 Greipich Ödön, 1901. Bp. róm. kath.	40 Sebő István, 1901. Bpest, izr.
16 Handler Antal, 1901. Bpest, ágh.	41 Salzer Jenő, 1901. Bpest, izr.
17 Hazucha Árpád, 1901. Bp. ágh. tdm.	42 Simon Róbert, 1901. Bp. ágh. tdm.
18 Havas Jenő, 1901. Bpest, izr.	43 Solti Géza, 1901. Bpest, róm. kath.
19 Horváth Imre, 1901. Bp. róm. kath.	44 Seidner Jenő, 1901. Bpest, izr.
20 Himler István, 1901. Bpest, izr.	45 Strausz László, 1901. Bpest, izr.
21 Holzer Andor, 1901. Bpest, izr.	46 Sonnenfeld Imre, 1901. Bpest, izr.
22 Kató Károly, 1901. Szatmár, ref.	47 Scialom József, 1901. Bp. izr. kim.
23 Kertész Róbert, 1901. Bp. róm. kath.	48 Wachsmann István, 1901. Bp. izr.
24 Kirchlechner Ferenc, 1901. Bp. r. k.	49 Wisinger Vilmos, 1901. Bpest, izr.
25 Koppenstein Ernő, 1901. Bp. izr.	50 Zcltán György, 1901. Bpest, izr.

* Rövidítések: ágh. = ág. hitvallású; ref. = református; r. k. = római katolikus; g. k. = görög keleti; izr. = izraelita; tdm. = tandijmentes; kim. = kimaradt; mh = meghalt.

II. elemi fiúosztály.

1 Bak István, 1900. Bp. izr.	33 Kondor Ferenc, 1900. Ujpest, r. k.
2 Balog Pál, 1900. Bp. izr.	34 Králik Márton, 1900. Bp. ágh. tdm.
3 Berger Tivadar, 1900. Bp. ágh.	35 Krenner Andor, 1900. Bp. r. k.
4 Birkholz Tivadar, 1900. Bp. ágh.	36 Láng Gyula, 1900. Bp. izr.
5 Blumenau Imre, 1900. Bp. ágh.	37 Ledermann Pál, 1900. Bp. izr.
6 Bodansky Richárd, 1900. Wien. izr.	38 Liebau Vilmos, 1899. Bp. ágh.
7 Bohus Pál, 1900. Bp. ágh. tdm.	39 Lilienthal Dezső, 1900 Bp. izr.
8 Cseri János, 1899. Bp. ágh.	40 Liszt Artur, 1900. Bp. ágh. tdm.
9 Eisler Imre, 1901. Bp. izr.	41 Lübke Róland, 1900. Bp. ágh.
10 Feigl Ottó, 1899. Belgrád. izr.	42 Müller György, 1900. Bp. r. k.
11 Fejér István, 1900. Bp. izr.	43 Nagy Pál, 1900 Bp. izr.
12 Ferenczi Endre, 1900. Kolozsvár, ref.	44 Neményi Imre, 1900. Bp. izr.
13 Flesch Dezső, 1901. Bp. izr.	45 Oravecz Andor, 1900 Bp. ágh. tdm.
14 Fodor Ferenc 1900. Bp. izr.	46 Petschauer László, 1900. Bp. izr.
15 Fuchs Frigyes, 1900. Bp. ágh.	47 Porédos Zoltán, 1900. Pécs, ágh. tdm.
16 Gmehling Gottfried, 1900. Bp. un.	48 Radó István, 1900 Bp. izr.
17 Gmehling Róbert, 1901. Bp. un.	49 Rehák Pál, 1900 Bp. r. k.
18 Halász István, 1900 Nagykőrös, ref.	50 Rockstroh Róbert, 1900. Bp. ágh.
19 Halász László, 1900. Bp. rk.	51 Schwertner Richárd, 1900. Bp. r. k.
20 Handler Samu, 1899. Bp. ágh.	52 Steinitz Imre, 1900. Bp. izr.
21 Herczegh Ede, 1900. Bp. ref.	53 Strausz Ferenc, 1900. Bp. izr.
22 Herisch József, 1900. Bp. ágh. tdm.	54 Surány Emil, 1900. Bp. ágh. mh.
23 Hirsch István, 1900 Bp. izr.	55 Szabó Árpád, 1900. Bp. ágh.
24 Iszer Károly, 1900 Bp. r. k.	56 Sztreha Dezső, 1900 Bp. r. k.
25 Jensen Rezső, 1898. Hamburg, ágh.	57 Takáts Ede, 1900. Bp. ágh. tdm.
26 Kármán László, 1900. Bp. izr.	58 Takáts Imre, 1901, Bp. ágh.
27 Kaszaniczky Gyula, 1900. Bp. ágh.	59 Tenk Sándor, 1900. Bp. ágh.
28 Kellner Vilmos, 1900. Bp. izr.	60 Vendéghegyi László, 1899. Bpest, ágh. tdm.
29 Kertész János, 1901. Bp. r. k.	61 Wack Keresztély, 1900. Bp. ágh.
30 Kirner Zoltán, 1900. Bp. ágh.	62 Weisz Jenő, 1900. Bp. izr.
31 Klaár Vilmos, 1899. Bp. ágh. tdm.	63 Winter Aladár, 1900. Bp. izr.
32 Kohn Mihály, 1900. Bp. izr.	

III. elemi fiúosztály.

1 Bánd Pál, 1899. Bp. izr.	19 Kirnbauer Lajos, 1899 Bp. ágh. tdm.
2 Cohn Lajos, 1899. Bp. izr.	20 Kohn Nándor, 1899. Bp. izr.
3 Dengyel János, 1899. Bp. ágh.	21 Kölbl Rezső, 1899. Bp. r. k.
4 Elsner György, 1899. Bp. izr.	22 Krepuska Kálmán, 1899. Bp. ágh.
5 Fleischman Pál, 1899. Bp. izr.	23 László Imre, 1899 Bp. izr.
6 Gerber Ármin, 1899. Bp. izr.	24 Lepter Jenő, 1899. Gödöllő, ágh.
7 Halbrohr Imre, 1899. Arad, izr.	25 Leyrer Kálmán, 1899. Bp. r. k.
8 Héber Ferenc, 1899. Nadrág (Krassó-Szörény m.), ev. ref.	26 Lustig Béla, 1899. Bp. izr.
9 Herzel János, 1899. Arad, izr.	27 Magyar Károly, 1899. Bp. ágh. tdm.
10 Hesslein István, 1899. Bp. izr.	28 Martin Jenő, 1899. Bp. ágh. tdm.
11 Hirsch György, 1898. Bp. izr.	29 Molnár Ernő, 1899. Bp. ágh.
12 Horváth János, 1899. Bp. r. k.	30 Moravitz József, 1899. Bp. ágh. tdm.
13 Hrdkő Árpád, 1898 Bp. ágh. tdm.	31 Pigler Andor, 1899. Bp. ágh.
14 Huszár Béla, 1899 Bp. izr. mh.	32 Rados József, 1899. Bp. ágh. tdm.
15 Janssen Henrik, 1899 Bp. ágh.	33 Rehák Rezső, 1899. Bp. r. k.
16 Kalász József, 1899 Bp. ágh. tdm.	34 Rubel Béla, 1899. Bp. izr.
17 Kappel István, 1899 Bp. izr.	35 Salzer Leó, 1899. Bp. izr.
18 Karácsony Tibor, 1899. Bp. ev. ref.	36 Schmidt Gyula, 1899. Bp. ágh.
	37 Schmidt Henrik, 1899. Bp. ágh. tdm.

- 38 Selmeczi Ferenc, 1899. Bp. izr.
 39 Solti Ödön, 1899 Bp. r. k.
 40 Somogyi József, 1899. Bp. ágh.
 41 Strasser Tibor, 1899. Bp. izr.
 42 Szedlacek István, 1899. Bp. ágh.
 43 Virány László, 1899. Bp. izr.
 44 Vörös László, 1899. Bp. ágh

- 45 Vütek Vilmos, 1898. Mátyásdomb,
 (Vasm. m.) ágh. kim.
 46 Wiegmann Frigyes, 1899. Török-
 bálint, ágh.
 47 Wolf Károly, 1898. Bp. ágh. tdm.
 48 Zoltán István, 1899. Bp. izr.
 49 Zoltán László, 1899. Bp. izr.

IV. elemi fiúosztály.

- 1 Achtzehner József, 1898. Bp. r. k.
 2 Altstock Pál, 1898 Bp. izr.
 3 Auer Ernő, 1898 Bp. izr.
 4 Bentheim Vilmos, 1897. Bp. ágh. tdm.
 5 Bereczky István, 1897. Bp. ágh. tdm.
 6 Berkovits Pál, 1898 Bp. izr.
 7 Bohus Ferenc, 1898 Szarvas, ágh. tdm.
 8 Brasch László 1898 Bp. izr.
 9 Cifka Kálmán, 1897. Bp. r. k.
 10 Frei Ármin, 1898. Bp. r. k.
 11 Fuchs Ernő, 1898. Bp. izr.
 12 Fuchs György, 1898 Bp. ágh.
 13 Fuchs Vilmos, 1898. Bp. izr.
 14 Gaál Kálmán, 1897. Nagy-Sal, ágh.
 15 Garai Gusztáv, 1898 Bp. izr.
 16 Gast János, 1897 Bp. ágh.
 17 Gerlei János 1899. Lugos, r. k.
 18 Gerő Marcel, 1899. Galgóc, izr.
 19 Goldberger Imre, 1898. Bp. izr.
 20 Gráf Károly, 1898 Bp. ágh. tdm.
 21 Gruber György, 1898. Bp. r. k.
 22 Handler Imre, 1897. Bp. ágh.
 23 Haskó János, 1898 Bp. ágh. tdm.
 24 Heckenast Róbert, 1898 K-Tétény, ágh.
 25 Herczegh József, 1898 Bp. ref.
 26 Herzberger László, 1897. Bp. ágh. tdm.
 27 Herz József, 1898 Bp. izr.
 28 Holitscher János, 1898 Bp. izr.
 29 Holzer Simon, 1898 Bp. izr.
 30 Kamarell Pál, 1897 Bp. ágh. tdm.
 31 Kappel Pál, 1898. Bp. izr.
 32 Kasznár Pál, 1898. Bp. izr.
 33 Kerner István, 1898. Bp. r. k.
 34 Kesselbauer Róbert, 1898. Bp. ágh.
 35 Kesztlér László, 1898 Bp. ágh.
 36 Kirchlechner János, 1898. Bp. r. k.

- 37 Kirschner Béla, 1898 Bp. ágh.
 38 Köhegyi József, 1898 Bp. izr.
 39 Köhler Kálmán, 1898. Bp. ágh. tdm.
 40 Küszler István, 1898. Bp. izr.
 41 Landgraf Ervin, 1898 Bp. ágh.
 42 Lenz Gyula, 1898. Bp. r. k.
 43 Leszlényi Leó, 1898. Bp. izr.
 44 Lukács Tibor, 1898 Bp. izr.
 45 Mandel Jenő, 1897. Bp. izr.
 46 Marton Gyula, 1898 Bp. r. k.
 47 Molnár László, 1897. Pécs, ágh.
 48 Montág Pál, 1898. Bp. izr.
 49 Neufeld Géza, 1898 Bp. izr.
 50 Orczy László, 1899. Bp. r. k.
 51 Pajor Endre, 1898 Bp. izr.
 52 Pauer Lajos, 1897. Bp. ágh. tdm.
 53 Platschek László, 1898 Bp. izr.
 54 Poll János, 1898 Bp. izr.
 55 Pürner József, 1898. Bp. ref.
 56 Remenyik Tibor, 1899. Inászó, ágh.
 57 Révész Sándor, 1895. Uj-Pázu, ágh.
 58 Schwarz Frigyes, 1898. Bp. izr.
 59 Simó Pál, 1898. Bp. ágh. tdm.
 60 Steinhilber Gyula, 1898 Bp. ágh.
 61 Stern Imre, 1897. Bp. izr. kim.
 62 Szabó József, 1898 Bp. ágh. tdm.
 63 Szabó Lajos, 1898. Bp. ágh.
 64 Szabó László, 1897 Bp. ágh. tdm.
 65 Szakolczai Loránd, 1898. Bp. ref.
 66 Szinek Lajos, 1898. Bp. ref.
 67 Thurcsányi Pál, 1898. Bp. ágh.
 68 Trieszler Miklós, 1898 Bp. ágh. tdm.
 69 Virányi Pál, 1898. Bp. izr.
 70 Vörös Kálmán, 1897. Bp. ágh.
 71 Walka György, 1898. Bp. ágh. kim.
 72 Weisz Béla, 1898. Bp. izr.

I. elemi leányosztály.

1 Auguszt Elza, 1901. Bp. ágh.	23 Keul Lujza, 1901. Bp. ágh.
2 Balázs Anna, 1901. Bp. izr. kim.	24 Kirschner Berta, 1901 Bp. ágh.
3 Balogh Ilma, 1900. Magyarigen, r. k.	25 Klein Margit, 1901 Bp. izr.
4 Barakonyi Rózsa, 1901. Bp. ref. mgt	26 Klein Irma, 1901. Bp. izr.
5 Baron Lili, 1900. Bp. izr.	27 Koch Irén. 1900. Bp. izr.
6 Bergl Margit, 1901. Siklós, izr	28 Kolofon Lenke, 1900. Bp. r. k.
7 Dániel Margit, 1900 Bp. ágh.	29 Leyrer Rózsa, 1901. Bp. r. k.
8 Deutsch Ella, 1900. Bp. izr	30 Mágócsi Dietz Edit. 1901. Bp. ág. kim.
9 Dóczy Margit, 1901. Bp. izr.	31 Mezei Edit, 1901. Bp. izr.
10 Fazekas Lujza, 1901. Bp. ágh.	32 Molnár Erzs, 1901. Bp. ágh. tdm.
11 Ferstl Irén, 1900. Nagyszombat, ágh	33 Pajor Klára 1901. Bp. izr.
12 Fischer Margit, 1901. Bp. izr.	34 Rados Erzs, 1901 Bp. ágh. tdm.
13 Frei Lucy, 1900. Bp. r. k.	35 Roth Erzs, 1901. Bp. izr.
14 Fried Ilonka, 1901 Bp. izr.	36 Schleifer Stefánia 1901 Bp. izr.
15 Friedmann Magdolna, 1901. Bp. izr.	37 Schütz Piroska, 1901. Bp. izr.
16 Gasche Hilda, 1900. Bp. r. k.	38 Szabadi Erzs, 1900. Bp. ref.
17 Herzel Margit, 1901. Bp. izr.	39 Takács Mariska, 1901. Bp. ágh. tdm.
18 Howlett Anna, 1901. Bp. r. k.	40 Totisz Ilona. 1901. Bp. izr.
19 Ittner Irén, 1900. Bp. izr.	41 Trepper Janka, 1901. Bp. izr.
20 Jensen Jenni, 1900 Hamburg, ágh.	42 Vendéghegyi Sarolta, 1901. Bp. ágh.
21 Kelemen Piroska, 1901. Bp. ágh. tdm.	43 Weisz Margit, 1901. Bp. izr.
22 Kemény Rózsa, 1900 Bp. izr.	44 Winter Magdolna, 1901. Bp. r. k.

II. elemi leányosztály.

1 Bleissner Anna, 1900. Bp. ágh. tdm.	23 Králik Hilda, 1898. Bp. ágh. tdm.
2 Bohuschka Irén, 1899. Bp. ev. ref.	24 Kulcsár Mici, 1900 Bp. ágh.
3 Csányi Zsófi, 1899. Bp. ágh. tdm.	25 Lamann Mariska, 1900. Kolozsvar,
4 Feldmann Anna, 1900. Bp. izr.	ágh. tdm
5 Filay Erzsébet, 1899. Bp. ágh.	26 Lienert Aranka, 1900. Nagybecs-
6 Gast Bella, 1900. Bp. ágh.	kerek, r. k
7 Gerber Matild, 1900. Bp. ev. ref. kim.	27 Paul Piroska, 1899 Bp. izr
8 Gráf Etelka, 1899 Kispeszt, ágh.	28 Róna Lili, 1900 Bp. izr.
9 Grünwald Ella, 1900. Bp. ágh. tdm.	29 Schneider Paula, 1899. ágh. tdm.
10 Herbst Mária, 1899. Bp. ágh.	30 Schön Piroska, 1901 Bp. izr.
11 Hofbauer Teréz, 1900. Bp. ágh.	31 Schönfeld Olga, 1900 Bp. ágh.
12 Ittner Margit, 1900 Bp. izr.	32 Schuster Hermin, 1900. Bp. ágh.
13 Kalász Anna, 1900. Bp. ágh.	33 Sinayberger Ilonka, 1900. Bp. izr.
14 Karafiath Pálma, 1899 Bp. ágh.	34 Szabadi Bella, 1899. Bp. ev. ref.
15 Kemény Mariska, 1900. Duna-	35 Szabó Karolin, 1900. Bp. ágh. tdm.
haraszti, r. k.	36 Székely Olga, 1900 Bp. izr.
16 Keszttler Aranka, 1900. Bp. ágh.	37 Szibenliszt Kornélia, 1900. Bp. ágh.
17 Kirnbauer Mária, 1900. Bp. ágh. tdm.	38 Szinek Erzs, 1900. Bp. ev. ref
18 Klein Lili, 1900. Bp. izr.	39 Takács Erzsike, 1899. Bp. ágh.
19 Koch Alice, 1900. Bp. izr.	40 Vécsey Erzsike, 1900 Bp. ágh.
20 Koch Frida, 1900 Wien, ágh	41 Weisz Gizella, 1900 Bp. izr.
21 Kolofon Anna, 1899. Bp. r. k.	42 Zuppinger Klára, 1900. Bp. ev. ref.
22 Kovács Erzsébet, 1899. Bp. izr.	

III. elemi leányosztály.

1 Bak Lili, 1899. Bp. izr.	21 Kőhegyi Erzsébet, 1899. Bp. izr.
2 Bálint Amália, 1899. Bp. izr.	22 Lippert Etelka, 1899. Bp. ágh.
3 Birkholz Hedvig, 1899. Bp. ágh. m. v.	23 Mérő Mariska, 1898. Rácalmás, rk.
4 Bleissner Margit, 1899. Bp. ágh. tdm.	24 Molnár Etelka, 1899. Bp. ágh. tdm.
5 Bloch Györgyi, 1899. Bp. izr.	25 Molnár Janka, 1898. Bp. ágh. tdm.
6 Bloch Magda, 1899. Bp. izr.	26 Müller Etelka, 1899. Bp. ágh. m. v.
7 Fertsl Etelka, 1899. Nagysz. ágh.	27 Nagy Lili, 1899. Bp. izr.
8 Gasché Ludmilla, 1899. Bp. rk.	28 Periberg Janka, 1899. Hamburg, izr.
9 Glósz Edit, 1899. Bp. ágh.	29 Petrecz Ida, 1899. Bp. ágh. tdm.
10 Goldfinger Józsa, 1899. Bp. izr. kim.	30 Presster Ibolyka, 1899. Bp. ágh.
11 Haszlacher Józsa, 1897. Bn. ágh. tdm.	31 Radó Lili, 1898. Bp. izr.
12 Hofbauer Gizella, 1899. Bp. ágh.	32 Rebernigg Berta, 1897. Záhony, ágh.
13 Horváth Erzi, 1899. Bp. rk.	33 Schmidt Ilona, 1899. Bp. ágh. tdm.
14 Horváth Etel, 1898. Bp. ágh. tdm.	34 Schütz Aranka, 1899. Bp. izr.
15 Hromy Elza, 1899. Bp. ágh.	35 Seidner Irén, 1899. Bp. izr.
16 Keul Johanna, 1898. Bp. ágh.	36 Szántó Margit, 1899. Bp. izr.
17 Kéler Judit, 1899. Kassa, ev. ref.	37 Szóts Anna, 1899. Bp. izr.
18 Klein Elza, 1899. Bp. izr.	38 Takács Ilonka, 1899. Bp. rk.
19 Kondor Erzi, 1899. Bp. ev. ref.	39 Vajda Ilonka, 1898. Bp. izr.
20 Kormos Stefi, 1899. Bp. izr.	

IV. elemi leányosztály.

1 Baksa Margit, 1898. Bp. ágh.	25 Oszusky Margit, 1896. Bp. ev. ref.
2 Bernauer Magda, 1898. Bp. izr.	26 Páris Lujza, 1898. Bp. ágh.
3 Brachfeld Ilonka, 1898. Bp. izr.	27 Reiter Mariska, 1898. Bp. izr.
4 Brand Renée, 1897. Wien, izr.	28 Roth Margit, 1898. Bp. izr.
5 Brett Irén, 1898. Bp. izr.	29 Schermann Margit, 1898. Bp. ágh.
6 Breymann Izabella, 1897. Bp. ágh.	30 Schmidt Anna, 1898. Bp. ágh.
7 Dirner Márta, 1897. Bp. rk.	31 Schön Erzsébet, 1898. Bp. izr.
8 Eisler Sarolta, 1898. Bp. izr.	32 Schwarz Ilona, 1898. Bp. izr.
9 Engel Ibolya, 1897. Bp. izr.	33 Schwertner Mariska, 1895. Budapest, ágh. kim.
10 Feigl Zelma, 1897. Belgrád, izr.	34 Spitz Francziska, 1898. Bp. izr.
11 Fischer Erzi, 1898. Bp. izr.	35 Steinhilber Karolin, 1896. Bp. ágh.
12 Fleischmann Renée, 1897. Bp. izr.	36 Szabadi Frida, 1898. Bp. ev. ref. kim.
13 Glück Anna, 1898. Wien, izr.	37 Székely Irén, 1898. Bp. izr.
14 Gyüre Klára, 1897. Váchartya, ev. ref.	38 Szóts Margit, 1898. Bp. izr.
15 Halperth Stefánia, 1898. Bp. izr.	39 Thyll Katalin, 1898. Wien, ágh.
16 Hazucha Valéria, 1897. Bp. ágh. tdm.	40 Unger Klára, 1898. Bp. izr.
17 Hermann Ilona, 1898. Bp. izr. kim.	41 Vendéghegyi Elza, 1897. Budapest, ágh. tdm.
18 Hoffmann Lenke, 1899. Lengyel-tóti, izr.	42 Wack Mariska, 1897. Bp. ágh.
19 Kerécz Margit, 1898. Bp. ágh.	43 Wanicsek Karolin, 1897. Budapest, ágh. tdm.
20 Kolofon Vilma, 1897. Bp. rk.	44 Weisz Dóra, 1898. Merán, izr.
21 Kovács Janka, 1898. Bp. izr.	45 Woboril Kornélia, 1897. Bp. ágh. tdm.
22 Kulcsár Stefánia, 1898. Bp. ágh.	46 Zechmeister Ilma, 1898. Bp. ágh.
23 Láng Anna, 1898. Bp. izr.	
24 Ledniczky Erzsébet, 1898. Bpest, ágh. tdm.	

Polgári leányiskola.

I. polgári leányosztály.

1 Benczúr Kata, 1896 Bp. ágh.	36 Klein Margit, 1897. Bp. izr.
2 Berger Blanka, 1896. Bp. izr.	37 Klein Sarolta, 1897. Bp. ágh.
3 Bertók Ferike, 1897 Bp. ágh	38 Kobelrausch Margit, 1897. Bp. ágh
4 Bloch Agáta, 1897. Bp. izr.	39 Kormos Ottilia, 1896 Bp. izr.
5 Bohuska Margit 1896. Bp. ágh.	40 Kozel Anna, 1896. Bp. ágh.
6 Brack Zsuzsanna, 1897. Bp. izr	41 Lendl Valéria, 1896 Bp. ágh. tdm.
7 Breuer Margit, 1896. Arad. ágh. tdm	42 Lippert Irma, 1897. Bp. ágh.
8 Breuer Marianne, 1896. Bp. izr.	43 Mandel Józsa, 1897. Bp. izr.
9 Cibulka Eleonóra, 1897. Ujbánya. ágh.	44 Mohr Kata, 1897. Bp. izr.
10 Dangl Olga, 1896. Bp. ágh.	45 Mohr Sári. 1897. Bp. izr
11 Danielisz Ilona, 1896. Budapest, ref. tdm.	46 Morhács Margit, 1897. Mosóc, ágh.
12 Danzer Margit, 1896. Prága, rk.	47 Mráz Irén, 1897. Bp. ágh.
13 Deneflée Gizella, 1897. Bp. ágh	48 Neumann Margit, 1896 Bp. ágh. kim
14 Dirner Adrienne, 1897. Bp. ágh.	49 Palóczy Anna, 1897. Kolozsvár, ref.
15 Erbeck Eugénia, 1897 Hamburg, ágh.	50 Pecho Margit, 1895. Bp. ágh.
16 Fellegi Erzsébet, 1897. Bp. rk. kim.	51 Pommerenig Rózsa, 1897. Bp. ágh.
17 Finger Fehérke, 1897 Bp. izr	52 Popella Tekla, 1897. Bp. ágh
18 Fischer Teréz, 1896 Bp. izr	53 Rémi Ibolyka, 1897 Bp. izr.
19 Friedmann Melinda, 1896. Bp. izr.	54 Ruman Bözsi, 1896 Kokava, ágh. kim. tdm
20 Garai Mária, 1807. Breznóbánya, ágh.	55 Seidl Vilma. 1897. Bp. ágh.
21 Glück Erzsébet. 1897 Bp. izr	56 Simson Klára, 1897. Bp. ágh.
22 Glückstahl Erzsébet, 1897. Bp. izr.	57 Schreiber Olga, 1897. Bp. izr.
23 Gmehling Ilona, 1897. Bp. unit	58 Schuster Matild, 1897 Bp. rk.
24 Grosz Hermin, 1897 Fehértemplom, izr.	59 Sréter Aranka 1897. Kisp., ágh. tdm.
25 Grünwald Olga, 1897. Bp. ágh. tdm.	60 Steiner Anna, 1897. Bp. izr. kim.
26 Hahn Hilda, 1897. Bp. ágh.	61 Takács Margit, 1896. Bp. ágh. tdm.
27 Hecht Katica, 1897. Bp. izr.	62 Urbancsok Aranka, 1896. Bp. ágh.
28 Hefler Erzsébet. 1897. Bp. izr. mv.	63 Vécsey Ilona, 1897. Bp. ágh
29 Hertko Anna, 1894 Bp. ágh. tdm	64 Velti Ibolya, 1897. Bp. ágh.
30 Herzberger Ilona, 1896. Bp. ágh tdm.	65 Weil Anna, 1895. Nagymaros, izr.
31 Heuffel Olga, 1896 Bp. ágh	66 Weisz Fanni, 1897. Bp. izr.
32 Hromy Olga, 1897. Bp. ágh.	67 Wellisch Lili, 1897 Bp. izr.
33 Kesselbauer Margit, 1896 Bp. ágh.	68 Wiegmann Vilma, 1897. Bp. ágh. tdm.
34 Kéler Magda, 1896 Kassa, ref.	69 Zavadil Ottilia, 1896. Bp. rk
35 Klaar Elza 1896. Bp. ágh. tdm.	

II. polgári leányosztály.

1 Barabás Ida, 1896. Bp. ágh. tdm.	7 Czyzewicz Kornélia, 1895 Budapest, ágh. mv.
2 Baranyai Ida, 1895. Zsigárd, ref.	8 Deneflée Klára, 1886 Bp. ágh.
3 Bálint Blanka, 1896. Bp. izr.	9 Ewald Erzsi, 1894. Berlin, ágh.
4 Beer Dóra, 1895. Gattaja, izr	10 Fazekas Etelka, 1895. Bp. ref. kim.
5 Bleissner Gizella, 1896 Bp. ágh tdm	11 Flórián Ilona, 1895. Kisszemplak, ágh.
6 Busse Lidia, 1895. Szeliste, ágh	

- 12 Friedmann Olga, 1895. Bp. izr.
 13 Friedmann Renée, 1896. Bp. izr.
 14 Gast Emilia, 1896. Bp. ágh.
 15 Gerencsér Ilona, 1895. Bp. ágh. tdm.
 16 Germ Etelka, 1896. Bp. ágh. tdm.
 17 Glock Klára, 1896. Bp. ágh. tdm.
 18 Gmehling Margit, 1896. Budapest, unif. kim.
 19 Hauptmann Ida, 1895. Budp. ágh. tdm. kim.
 20 Hruban Jolán, 1896. Bp. ágh.
 21 Huppert Lili, 1896. Bp. izr.
 22 Ihrig Erzsébet, 1896. Bp. ágh.
 23 Ihrig Margit, 1895. Zürich, ágh.
 24 Ilovsky Ilona, 1896. Bp. ágh.
 25 Jancovius Ilona, 1896. Bp. ágh.
 26 Kölbl Ágosta, 1896. Bp. rk.
 27 Kulcsár Anna, 1896. Bp. ágh.
 28 Ledermann Józsa, 1895. Bp. izr.
 29 Litskó Irma, 1896. Erzsébetfalva, ágh. tdm.
 30 Loksa Irma, 1896. Bp. ágh.
 31 Löwy Ilona, 1896. Bp. izr.
 32 Lužny Milada, 1895. Brünn, rk. kim.
 33 Mai Valéria, 1896. Bp. ágh. tdm.
- 34 Neumann Blanka, 1896. Nagyv. izr.
 35 Némethy Ilonka, 1896. Kassa, ágh.
 36 Oravetz Ilona, 1896. Bp. ágh. tdm.
 37 Palóczy Erzsé, 1893. Weidlingau, ref.
 38 Perlesz Irma, 1895. India, izr.
 39 Perlesz Renée, 1896. Bp. izr.
 40 Petanovits Paula, 1896. Bp. ágh.
 41 Petri Matild, 1895. Bp. ágh.
 42 Poll Katalin, 1896. Bp. izr.
 43 Prager Gizella, 1895. Bp. izr.
 44 Prindl Olga, 1895. Bp. ágh. kim.
 45 Radó Lili, 1896. Bp. izr.
 46 Reiter Ella, 1896. Bp. izr.
 47 Reitzer Melitta, 1896. Bp. izr.
 48 Rosenzweig Alice, 1896. Bp. izr.
 49 Rothberg Irén, 1896. Susine-Gyurogyenovácz, izr.
 50 Schmidt Eugenia, 1896. Bp. ágh. tdm.
 51 Schön Margit, 1896. Bp. izr.
 52 Schwarz Erna, 1896. Bp. izr.
 53 Spiegel Margit, 1896. Bp. izr.
 54 Strasser Edit, 1896. Bp. izr.
 55 Szabotnik Mária, 1896. Bp. rk.
 56 Varga Erzsé, 1895. Bp. ágh.
 57 Vályi Ida, 1896. Mezökövesd, ágh.

III. polgári leányosztály.

- 1 Achs Ilona, 1892. Snyatin, izr.
 2 Altstock Elza, 1895. Bp. izr. mv.
 3 Bauer Margit, 1895. Bp. izr.
 4 Bentheim Klára, 1894. Kolozsvár, ágh.
 5 Berger Klára, 1895. Eperjes, izr.
 6 Bertram Emma, 1895. Bp. ágh. tdm.
 7 Bien Katica, 1896. Bp. izr.
 8 Bogsch Margit, 1893. Pozsony, ágh. tdm.
 9 Bosnyák Ella, 1895. Bp. izr.
 10 Brett Rózsi, 1895. Bp. izr.
 11 Drechsler Karola, 1894. ágh.
 12 Feldmann Berta, 1896. Bp. izr.
 13 Fischer Rózsi, 1895. Bp. izr.
 14 Freddel Olga, 1896. Bp. ágh.
 15 Friedmann Renée, 1895. Bp. izr.
 16 Gansel Katinka, 1895. Bp. izr.
 17 Gast Olga, 1894. Bp. ágh.
 18 Germ Aranka, 1895. Bp. ágh. tdm.
 19 Glück Marianne, 1895. Bp. ágh. mv.
 20 Gregor Emma, 1895. Bp. r. k.
 21 Guttmann Alice, 1895. Bp. izr.
 22 Hahn Margit, 1895. Bp. ágh.
 23 Hajós Valéria, 1894. Bp. izr.
 24 Hajts Margit, 1895. Bp. ágh.
 25 Hirschfeld Irén, 1895. Bp. izr.
 26 Horváth Katalin, 1893. Bp. r. k.
 27 Horváth Margit, 1893. Tarcál, ágh.
 28 Horváth Rózsi, 1895. Bp. r. k.
- 29 Kemény Margit, 1894. Fiume, izr.
 30 Klauszmann Irén, 1895. Bp. ágh. tdm.
 31 Kretzmer Hermin, 1894. Bp. r. k.
 32 Kulcsár Emilia, 1895. Bp. ágh.
 33 Ledniczky Mária, 1895. Bp. ágh. tdm.
 34 Lendl Olga, 1895. Bp. ágh. tdm.
 35 Lepter Mariska, 1894. Bp. ágh.
 36 Löw Valéria, 1895. Bp. izr.
 37 Lütze Elza, 1894. Bp. ágh. tdm.
 38 Martin Lili, 1895. Zsarnóca, ágh. tdm.
 39 Mayer Irma, 1895. Bp. r. k.
 40 Nagy Margit, 1894. Bp. izr.
 41 Neumann Margit, 1894. Nagyvárad, izr.
 42 Ormos Erzsébet, 1895. Pozsony, izr. mv.
 43 Rechterisz Erzsébet, 1895. Bp. ágh.
 44 Rothberg Ilonka, 1895. Susine, izr.
 45 Salzer Lenke, 1894. Bp. izr.
 46 Schlesinger Ilona, 1895. Bp. izr.
 47 Schneider Erzsébet, 1894. ágh. tdm.
 48 Schneider Hedvig, 1896. Wien, izr.
 49 Schwarz Emmy, 1895. Bp. izr.
 50 Seidl Anna, 1895. Bp. ref.
 51 Steinhilber Ilona, 1894. Bp. ágh.
 52 Widder Alice, 1895. Bp. izr.
 53 Wiegmann Adél, 1895. Bp. tdm.
 54 Zuppinger Margit, 1894. Bp. ref.

IV. polgári leányosztály.

1 Balika Gabriella, 1894 Szabadka, rk.	31 Kölbl Lujza, 1894. Bp. r. k
2 Bertók Margit, 1894 Bp. ágh.	32 Kvasznica Ágosta, 1893. Trencsén,
ágh. tdm.
3 Binder Ágosta, 1893. Bp. ágh.	33 Ledniczky Anna, 1894. Bp. ágh
4 Blitz Ella, 1895. Bp. izr.	34 Martin Amália, 1893. Zsarnóca, ágh.
5 Brachfeld Vilma, 1895. Bp. izr.	35 Milch Edit, 1894 Komárom, izr.
6 Braun Regina, 1894 Pécs, izr.	36 Müller Erzsébet, 1894. Bp. ágh
7 Braun Renée, 1894. Bp. izr	37 Nagler Berta, 1894. Bp. izr
8 Brett Margit, 1894. Bp. izr.	38 Perlmutter Jolán, 1892. Bp. izr.
9 Brunner Jolán 1892. Bp. ágh	39 Pommerenig Lipótka, 1892 Bp. ágh.
10 Csányi Zsuzsanna, 1893. Tarnóc
(Liptó-m.), ágh. tdm.	40 Porosz Juliska, 1894. Bp. izr
11 Csató Mária, 1894. Bp. ágh.	41 Porubszky Margit, 1894. Dédes
(Borsodm.), ref.
12 Csehy Teréz, 1891. Bp. ágh	42 Pós Ilona, 1894 Pálfalva (Nógrádm.),
ágh. tdm
13 Dánielisz Margit, 1893. Bp. ágh. tdm.	43 Prister Gemma, 1894. Bp. izr.
14 Előd Aglája, 1893. Bp. ágh	44 Rámor Ilona, 1894. Arad, r. k.
15 Friedenthal Erzsébet, 1893. Bp. izr	45 Rechtenisz Gizella, 1892. Bp. ágh.
16 Friedman Vilma, 1893 Bp. izr.	46 Redlich Alice, 1894. Bp. izr.
17 Gerlei Frigyeske, 1893. Bp. r. k.	47 Reichmann Marianne, 1894 Bp. r. k.
18 Gregersen Helga 1894. Bp. ágh.	48 Reisz Ilonka, 1894 Bp. izr.
19 Grossmann Margit, 1894. Turóc-
Szent-Márton, izr.	49 Rusztikus Etelka, 1894. Bp. ágh. tdm.
20 Helfer Teréz, 1894. Bp. izr	50 Sár Aranka, 1893. Bp. izr.
21 Herrman Mariska, 1894 Bp. izr.	51 Scheidl Jolán, 1894. Bp. ágh.
22 Hittrich Etelka, 1894. Bp. ágh. tdm.	52 Schletter Gizella, 1894. Bp. r. k.
23 Holstein Szerén, 1893 Bp. izr.	53 Schneider Stella, 1894. Wien, izr.
24 Horner Mariska, 1895. Bp. izr.	54 Schwarz Margit, 1894. Gödöllő, izr.
25 Hromy Berta, 1894. Bp. ágh	55 Stern Ella, 1894. Bp. izr.
26 Hudecz Hermlna, 1894. Bp. ágh. tdm.	56 Wack Boriska, 1894 Bp. ágh
27 Janisch Etelka, 1894 Bp. ágh.	57 Walkó Margit, 1893 Gölnicbánya, ágh.
28 John Sárika, 1894. Bp. izr.	58 Waltersdorfer Jolán, 1894. Bp. ágh.
29 Karádi Lili, 1894. Bp. izr.	
30 Kormos Alice, 1894. Bp. izr.	

A budapesti deáktéri ág. hitv. ev. elemi nép- és polg. leányiskola vizsgarendje az 1907/8. tanév végén.

A budapesti deáktéri ág hitv. evang. testvéregyházak képviselő-testülete 1906. május hó 21 én tartott ülésében határozatilag kimondá, hogy ne tartassanak *nyilvános vizsgálatok*, hanem csak az utolsó tanórákban a kiküldött vizsgabiztosok elnökle mellett u n összefoglaló vizsgák.

Ezen határozat értelmében a folyó tanév végén az utolsó tanórákat a *következő sorrendben tartjuk meg*:

1. Szombaton, jun. 13-án d. e. 10—11 óráig az I. és II. polg. leányosztály prot. növendékeinek vallásvizsgáját.
2. Szombaton, jun. 13-án d. e. 11—12 óráig a III. és IV. polg. leányosztály prot. növendékeinek vallásvizsgáját.
3. Hétfőn, jun. 15-én d. e. 8—11 óráig a polg. leányosztályokéit.
4. Kedden, jun. 16-án d. e. 8—10 óráig az elemi fiuosztályokéit.
5. Szerdán, jun. 17-én d. e. 8—10 óráig az elemi leányosztályokéit.

Pénteken, jun. 19-én d. e. 9 órákor lesz az **évszáró hálaadó istentisztelet**; utána a nagyteremben a polg. leányosztályok **évszáró ünnepélye** és a bizonyítványok kiosztása.

Junius 15-én és jun. 17-én d. e. 9—12 óráig a rajztanítás eredményeit, valamint a leányok kézimunkáit állítjuk ki a nagyteremben.

Az utolsó tornaóra lesz:

Hétfőn,	jun. 1-én	d. e. 11—12 óráig	az I. polg. leányosztályé.
Hétfőn,	jun. 1-én	d. u. 12—1 óráig	a II. polg. leányosztályé.
Szerdán,	jun. 3-án	d. e. 10—11 óráig	a IV. el. leányosztályé.
Szerdán,	jun. 3-án	d. e. 11—12 óráig	a III. polg. leányosztályé.
Szerdán,	jun. 3-án	d. u. 12—1 óráig	a III. el. leányosztályé.
Csütört.,	jun. 4-én	d. u. 12—1 óráig	a IV. polg. leányosztályé.
Pénteken,	jun. 12-én	d. u. 12—1 óráig	a III. el. fiuosztályé.
Szombaton,	jun. 13-án	d. u. 12—1 óráig	a IV. el. fiuosztályé.

A róm. kath. növendékek hittani vizsgája pénteken, jun. 12-én d. e. 11—1 óráig tartatik.

Az izr. növendékek hittani vizsgái:

Csütört., jun. 11-én d. e. 8—9 óráig a IV. elemi fiuosztályé.
 Csütört., jun. 11-én d. e. 9—10 óráig az I. elemi fiuosztályé.
 Csütört., jun. 11-én d. e. 10—11 óráig az I. el. leányosztályé.
 Csütört., jun. 11-én d. e. 11—12 óráig a II. el. leányosztályé.
 Csütört., jun. 11-én d. e. 8—9 óráig az I. polg. leányosztályé.
 Csütört., jun. 11-én d. e. 9—10 óráig a II. polg. leányosztályé.
 Csütört., jun. 11-én d. e. 10—11 óráig a III. polg. leányosztályé.
 Csütört., jun. 11-én d. e. 11—12 óráig a IV. polg. leányosztályé.
 Pénteken, jun. 12-én d. e. 8—9 óráig a II. elemi fiuosztályé.
 Pénteken, jun. 12-én d. e. 9—10 óráig a III. elemi fiuosztályé.
 Pénteken, jun. 12-én d. e. 10—11 óráig a III. elemi leányosztályé.
 Pénteken, jun. 12-én d. e. 11—12 óráig a IV. elemi leányosztályé.

A jövő tanévre vonatkozó értesítés.

1. Az 1908/9-iki tanév szeptember 1-én kezdődik, a rendes oktatás hétfőn, szept. 7-én d. e. 8 órakor.

2. Szeptember 1., 2. és 3-án 8—12 óráig csakis prot. növendékeket irunk be; szept. 4-én és 5-én d. e. 8—12-ig pedig azon más felekezetű növendékeket, kik már a lefolyt tanévben is intézetünkbe jártak.

3. Nem prótestáns növendékeket, akik eddig még nem voltak ezen intézet növendékei, csak akkor vehetünk föl, ha a hely megengedi; miért is ezeket csak szept. 6-án d. e. 10—12 óráig irhatjuk be.

4. Kérjük a t. szülőket, hogy gyermekeiknek születési évét és napját a beiratásnál születési okmánnyal, a történt himlő-beoltást pedig orvosi bizonyítvánnyal igazolják és a beiratási napokat és órákat pontosan betartsák; mert a meghatározott számon túl senki sem vétetik fel az egyes osztályokba, még akkor sem, ha a megelőző évben is már tanítványunk lett volna.

5. Testvéregyházaink képviselő-testülete az 1906. évi május hó 21-én tartott ülés jegyzőkönyvének 56. pontja szerint az elemi és polgári iskolában felvehető tanítványok maximális számát a következő iskolai évtől kezdődőleg

osztályonkint 60-ban állapította meg, megjegyezvén, hogy ezen határozat az I. osztályoktól kezdődőleg fokozatosan viendő keresztül.

Egyuttal kimondta a képviselő-testület, hogy az elemi osztályokban a tandíjak a régié maradjanak, u. m. az ág. evangélikusok fizetnek: 28 koronát, a reformátusok és nem cselekvényes egyháztagok: 40 koronát, a más felekezetűek: 80 koronát.

A polgári iskolában azonban a következő felemelt tandíjak fizetendők: az ág. hitv. evang. növendékek fizetnek: évi 50 koronát; a református növendékek évi 60 koronát; és a más vallásúak 140 koronát.

6. Pót-, felvételi- és magánvizsgák, előleges bejelentés után, szeptember első hetében tartatnak

Felvételi vizsgát azon tanulóktól is követelünk, a kik a folyó tanévben netalán a rendes vizsga előtt bármily okból kimaradtak.

7. *A rendes tanítás kezdetén minden beírt növendék okvetlenül tartozik osztályában megjelenni; a ki szeptember 10-éig sem jelent meg, azt kilépettnek tekintjük és helyét más jelentkezővel töltjük be.*

8. Miután az 1868. XXXVIII t-cz 7. §-a értelmében a szülői háznál tanult növendékek is kötelesek valamely nyilvános tanintézetnél évenként vizsgát tenni, a nálunk magánvizsgára jelentkező tanulók csak azon esetben fognak valamely felsőbb osztály tantárgyaiból megvizsgáltatni, ha a megelőző osztályról hivatalos jellegű bizonyítványt felmutatnak. Az ily vizsgákért az elemi iskolában a gyülekezet pénztárába 12 kor. fizetendő; azonkívül elemi iskolai tanuló magánvizsgájának díja 20 kor.

A polgári iskolában a magánvizsgának díja 50 kor., összevont vizsgálat után 80 kor., ezenkívül pedig az egyházi pénztárba — beiratás czimén — fizetendő egyszerű vizsgálat után 20 kor., összevont vizsgálat után 40 kor. Az egyházi pénztárba fizetendő 20 koronát, illetőleg 40 koronát a testvéregházak képviselőtestülete szegénysorsu ág. hitv. ev. vizsgázóknak részben vagy teljesen elengedi, ha azt folyamodványban a testvéregházak képviselőtestületétől kérelmezik.

9. Minden növendék köteles a beiratás alkalmával az első félévi tandíjat lefizetni.

10. A fizetésre egyáltalán képtelen *evang. szülők* a gyermekeik után járó tandíj lefizetése alól felmentethetnek, ha a szegénységi bizonyítványukat gyülekezetünk lelkészi hivatalánál láttamoztatják s az a népiskola igazgatója által a nt. iskolabizottság elé terjesztetik. Ily folyamodványok minden évben ujólag benyújtandók.

☛ Miután az ág. hitv. ev. főgimnázium I. osztályába való felvételnél a mi IV. elemi osztályunkat jó eredménnyel végzett fiuk elsőbbségben részesülnek, különösen figyelmeztetjük a tiszt. szülőket, ha **fiaikat jövő évre a fásori gimnáziumunkba akarják járatni**, hogy az illető fiukat még **ezen tanév befejeztével, azaz: június hó 27-én** a főgimnázium igazgatójánál beírassák és akkor a szükséges iratokat, *a) a születési okmányt, b) a IV. elemi osztályról szóló iskolai és c) a szabályos himlőoltási bizonyítványt* okvetlenül magukkal vigyék; mert csak ezen feltételek *pontos* betartásával számíthatnak *biztos* felvételre.

Kelt Budapesten, a bp. deáktéri ág. hitv. ev. testvéregyházak képviselőtestületének megbízásából

1908. évi június hó 1-én

a tanítótestület nevében

Schoftz Lajos

h. igazgató

